

Ocak/January/ 2026

**AYŞE KULİN’İN *KÖRDÜĞÜM* ADLI ROMANININ YAPI VE TEMA
BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

Analysis of Ayşe Kulin’s Novel Kördüğüm in Terms of Structure and Theme

Araştırma Makalesi / Research Article

Rukiye BIÇAK

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bingöl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Mail: rukiyebicak23@gmail.com

ORCID: orcid.org/0009-0002-7269-469X

Adem GÜRBÜZ

Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi, TDE Bölümü

Mail: ademgurbuz@bingol.edu.tr

ORCID: orcid.org/0000-0001-6212-1500

Geliş Tarihi / Date Received: 16 Mayıs 2025

Kabul Tarihi / Date Accepted: 06 Aralık 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 27 Ocak 2026

DOI Numarası / DOI Number: 10.20322/littera.1700801

Yazar Katkı Oranı

Yazar/Author 1: (%.70), Yazar/ Author 2: (%30)

Yazarlar, katkı oranlarını kabul ettiklerini ve beyan edilen katkıların doğru olduğunu beyan ederler.

Makale Bilgisi

Değerlendirme: Bu çalışma, çift taraflı kör hakemlik sistemi uygulanarak değerlendirilmiştir.

Etik Beyan: Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve akademik etik ilkelere uyulmuştur.

Etik Kurul Belgesi: Bu makale için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Benzerlik Taraması: Çalışma, *İntihal.Net* sistemi üzerinden alınan benzerlik raporu ile taranmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar/yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Telif Hakkı: Çalışmanın hazırlanma sürecinde yazar/yazarlar tarafından Telif Hakkı Devir Formu imzalanarak sunulmuştur. Yazar/yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir.

Atıf Bilgisi

Bıçak, R. & Gürbüz, A. (2026). Ayşe Kulin’in *Kördüğüm* Adlı Romanının Yapı ve Tema Bakımından İncelenmesi. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, ss. 1-31. 10.20322/littera.1700801

Sorumlu Yazar

Rukiye BIÇAK, rukiyebicak23@gmail.com

Özet

Bireyi merkezine alan edebiyat, insanlığın ortak belleğidir. İnsan ise duyguları, düşünceleri ve karmaşık zihinsel yapısıyla tanımlanması güç bir varlıktır. Roman, edebiyatın bir türü olarak insan gerçekliğini kurgulayarak sunar ve anlatı olanaklarını tam anlamıyla kullanır. Roman, sürekli evrilen bir tür olarak gücünü, diğer edebî türlerin başaramadığı biçimde, modern yaşamın hızına paralel olarak kendini yeniden şekillendirme yeteneğinden alır. Yeniden üretim yeteneği, romanın çağının güncel ve modern bir tanığı olma işlevi üstlenmesini sağlar. Bu bağlamda Çağdaş Türk romanının önde gelen yazarlarından Ayşe Kulin, eserlerinde yaşadığı dönemin tanıklığını yaparak toplumsal ve bireysel gerçekliklere ses verir.

Bu çalışma, Ayşe Kulin'in *Kördüğüm* adlı romanını yapısal ve tematik açıdan derinlemesine incelemeyi amaçlar. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmış ve metin merkezli bir okuma yapılmıştır. İnceleme sonucunda, romanda kahraman bakış açısının benimsendiği ve başkışının davranış biçimleri ile geçmiş deneyimleri arasında güçlü bir ilişki kurulduğu belirlenmiştir. Ayrıca roman karakterlerinin toplumsal yapıdan bağımsız bireyler olmadıkları; aksine, içinde bulundukları toplumun yapısal sorunlarından çeşitli düzlemlerde etkilendikleri görülmüştür. Bu doğrultuda eserde, aile ilişkileri ve bireysel deneyimlerin kimlik oluşumundaki belirleyici etkileri vurgulanmış; karakterlerin gelişim süreçlerinin yalnızca içsel etmenlerle değil, aynı zamanda toplumsal koşullarla da şekillendiği ortaya konulmuştur. Roman, aynı zamanda zorluklarla başa çıkan ve kendi yolunu bulmaya çalışan güçlü bir kadını odağa alarak toplumsal ve bireysel mücadelenin iç içe geçtiği bir anlatı sunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ayşe Kulin, *Kördüğüm*, roman, yapı ve tema, kadın kimliği.

Abstract

Literature, which focuses on the individual, is the collective memory of humanity. However, humans appear before us as beings that are difficult to define with their emotions, thoughts and complex mental structures. As a genre of literature, the novel presents human reality with a deep fiction and uses its narrative possibilities to the fullest. As a constantly evolving genre, the novel derives its power from its ability to reshape itself in parallel with the pace of modern life, in a way that other literary genres cannot. This ability to reproduce allows the novel to take on the function of being a contemporary and modern witness of its era. In this context, Ayşe Kulin, one of the leading writers of the contemporary Turkish novel, gives voice to social and individual realities by witnessing the period in which she lives in her works.

This study aims to provide an in-depth structural and thematic analysis of Ayşe Kulin's novel, *Kördüğüm*. The study employed document analysis, a qualitative research method, and conducted a text-centered reading. As a result of the study, it was determined that the novel adopted the heroic perspective and that a strong relationship was established between the protagonist's behavioral patterns and past experiences. It was also seen that the novel's characters were not individuals independent of the social structure; on the contrary, they were affected by the structural problems of the society they were in at various levels. In this context, the work emphasized the decisive effects of family relationships and individual experiences on identity formation; it was revealed that the development processes of the characters were shaped not only by internal factors but also by social conditions. The novel also presented a narrative in which social and individual struggles were intertwined by focusing on a strong woman who copes with difficulties and tries to find her own way.

Key Words: Ayşe Kulin, *Kördüğüm*, novel, structure and theme, female identity.

GİRİŞ

Ayşe Kulin, çağdaş Türk edebiyatında toplumsal sorunları, bireysel yaşam öyküleriyle ele alan bir yazardır. Eserlerinde aşk, aile ve kadın-erkek ilişkileri gibi temaları işleyen Kulin, aynı zamanda toplumsal ve siyasal kavramlara da yer verir. Yazarın eserlerinde dikkat çeken bir diğer özellik; yarattığı karakterlerin özgür, kendine güvenen ve cesur bireyler olmalarıdır. Yazar, kadın-erkek ilişkilerini sıklıkla ele alırken kendi ayakları üzerinde duran ve özgür ruhlu olan kadın karakterler oluşturur. Kulin'in eserlerinde geniş bir karakter kadrosu bulunsa da olaylar genellikle bir ya da birkaç ana karakterin bakış açısından ele alınır. Bu karakterler, yalnızca bireysel özellikleriyle değil, aynı zamanda aile çevreleriyle birlikte inceleme konusu yapılır, böylece daha bütünlüklü bir çözümleme sunulur. Yazarın romanlarında mekân tasvirleri sınırlı olup, anlatının odak noktası çoğunlukla karakterlerin iç dünyası ve ilişkileridir. Kulin'in dil ve üslubu, halkın günlük konuşma diline dayanır ve bu sayede eserleri geniş bir okuyucu kitlesi tarafından benimsenir. Çalışmamıza konu olan *Kördüğüm* romanı, yazarın bu anlatı özelliklerini ve edebî yaklaşımını somutlaştıran önemli bir metin olarak öne çıkar.

Bu çalışma Ayşe Kulin'in *Kördüğüm* adlı eserini yapı ve tema bakımından irdelemeyi amaçlar. Adı geçen eserin çalışma konusu olarak belirlenmesinin temel nedeni, yazarın diğer eserlerinden farklı olarak polisiye türüne benzer bir yapı sergilemesi; ayrıca roman hakkında kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Bu durum, konunun özgünlüğünü ortaya koymakla birlikte çalışmanın önemini daha da artırır. Çalışmamızda Kulin'in *Kördüğüm* adlı romanı; isim-içerik ilişkisi, olay örgüsü, zaman, mekân kullanımı, şahıs kadrosu, bakış açısı ve anlatıcı, tematik unsurlar açısından incelenecektir.

1. İsim-İçerik İlişkisi

Kördüğüm sözcüğü içinden çıkılması zor bir durumu ifade eder. Türkçe sözlükte “Çözülemeyen, ilmihsiz düğüm... Çözülmesi hemen hemen imkânsız olan sorun” (TDK 2011: 1502) şeklinde tanımlanan kavram, karmaşık ve çözülmesi zor durumları ifade eder. Manası itibarıyla bir düğüm ne kadar sıklaşırsa, o kadar zor çözülür. Bu bakımdan yazarın romanın başında Şevket Radyo'ya ait “Kördüğüm” adlı şiire yer vermesi ve bu şiiri başkişinin hayatıyla bütünleştirmesi tesadüfi değildir. Ayrıca yazar, her bölüme şiirden bir dizeyi başlık olarak belirler.

Şevket Rado hayatındaki ailevi karışıklıkları “Kördüğüm” şiiri ile ifade ederken; Ayşe Kulin, romanın başkişisi Gizem'in ailesi ile aidiyet bağını kuramaması ve yaşadığı çatışmaları kördüğüm metaforu aracılığıyla okura aktarır. Bu metafor, yalnızca romanın başında değil, karakterlerin iç dünyalarındaki çatışmalarla da güçlü bir şekilde ilişkilendirilir. Gizem'in iç dünyasındaki çatışmalar, hayatındaki karmaşıklıklar, Tarık'ın varlığıyla kördüğüm metaforuna bağlanır. Gizem'in ailesiyle kuramadığı bağ, sevgilisi Tarık ile yaşadığı güven sorunlarıyla birleşerek zamanla içinden çıkılması zor bir kördüğümüne dönüşür.

Roman boyunca siyah ceketin içinde saklı olan çip, Gizem'in hayatının karanlık yönünü simgeler. Bu çip, onun için âdeta bir kördüğüm hâline gelmiştir. Gizem yalnızca gizli bilgiler içeren çipi değil, aynı zamanda kendi hayatının karanlığını da üzerinde taşımaktadır. Bu bağlamda kördüğüm metaforu sadece başkişinin iç dünyası ile sınırlı kalmaz, aynı zamanda romanın genel atmosferine de etki eder.

Romanın sonlarında “kördüğüm” sözcüğünün sembolik anlamı, Komiser Vural'ın sözleriyle okura aktarılır:

Esra Hanım, benim bir toplantıya girmem lazım. İstanbul dışında geçireceğiniz süreyi de kafanıza takmayın, düğüm çözüldüğünde döneceksiniz.

- Ne düğümü?

- Kördüğüm! (Kulin 2024: 281).

Netice itibarıyla romanın kurgusu, emniyet mensuplarının kördüğüm hâline gelen bir suçu çözmeye yönelik çabaları etrafında şekillendirilmiştir. Bu bağlamda, eserde isim ile içerik arasında bir uyum sağlandığı söylenebilir.

2. Olay Örgüsü

Anlatmaya dayalı metinlerde olay, temel bir ögedir çünkü bu tür metinler en az bir olay ya da olay örgüsü etrafında şekillenir. Öyle ki olay örgüsü bulunmayan metinler, hikâye ve roman kabul edilemez. “Ancak tek bir olay, kendi başına fazla bir değer taşımaz. Zaten bizim çoğu zaman bir bütün olarak algıladığımız olay, kendi içinde birden çok küçük olayın peş peşe gerçekleşmesi ve birbirine zincirleme bağlanmasından oluşur” (Çetişli 2021: 82). Bu bağlamda Forster, olay örgüsünü “olayların zaman sırasına göre düzenlenerek anlatılması, olaylar arasındaki neden sonuç ilişkisi” (Forster 1982: 128) olarak tanımlar. Dolayısıyla olay örgüsü; birbirinden bağımsız olayların rastgele veya art arda sıralanması değil, birden fazla olayın sebep-sonuç ilişkisi içinde bütünlük oluşturmalarıdır. Kuramsal temel ışığında, *Kördüğüm* romanının olay örgüsü şöyle bir akış sergiler:

Roman, geçirdiği trafik kazası sonucu hafıza kaybı yaşayan başkişinin, Orhan Hoca ve Hikmet Bayoğlu'nun ortak olduğu Ormed Kliniği'ne yatırılmasıyla başlar. Belleği zamanla yerine gelen Gizem, geçmişini hatırlamaya başlasa da bunu çevresine hissettirmez. Ancak grup terapilerinde ailesine dair ipuçları verir, Orhan Hoca'nın kendisine verdiği gazeteleri okuyarak dil bildiğini gösterir. Daha sonra klinik ortamında tanıştığı Asiye ile yakınlık kurar ve onun aracılığıyla ailesine ulaşmaya çalışır. Bu süreçte kaza anını hatırlayan başkişi, o anda üzerinde bulunan deri ceketini korkularının simgesi haline getirir: “Bir siyah deri ceket beliriyor gözümün önünde...kusacağım galiba, ağzımda tuhaf bir tat var...” (Kulin 2024: 31). Deri ceket, korkunun hafızadaki somut bir işareti olarak belirir.

Geçmişiyle yüzleştikçe gerçek kimliğini de öğrenen Gizem'in aslında Esra Atalay Solmaz adlı bir doktor olduğu anlaşılır. Savaş muhabiri sevgilisi Tarık'ın kendisine gizli bilgilerin yer aldığı bir çip verdiğini hatırlayınca, hayatının sıradan bir kazadan ibaret olmadığını fark eder. Çipin ortaya çıkması,

onu hem Orhan Hoca'nın hem de komiserin sorgularının merkezine taşır. Başkişi komisere karşı güvensizlik duygusunu açığa çıkararak: "Sana güvenebileydim, belki anlatırdım bana emanet edilen çipi kaybettiğimi, o bilgileri bana kimin ve ne için verdiğini...hepsini" (Kulin 2024: 51) sözleriyle içinde bulunduğu çıkmazı dile getirir.

Geçmişine dair yeni bilgiler açığa çıktıkça Gizem, Tarık'ın ölmediğini ve aslında kendisini kullandığını öğrenince büyük bir hayal kırıklığı yaşar. Yaşadıklarının ardından, ailesinin yanına gitmek yerine mesleğini sürdürmeyi seçer. Yeryüzü Doktorları Projesi'ne katılarak hayatını insanlara yardım etmeye adanmak ister:

Merhamet, adalet, özgürlük ve eşitlik... ancak mücadeleyle elde edilebilirdi. Ve madem Tanrı canın yanında akıl da veriyordu kullarına, coğrafya kader olmamalıydı. Gitsem de dönecektim. Nerede olursam olayım, mazlumlara, mağdurlara hep elimi uzatacaktım ve bacaya tünemeden, asla terk etmeyecektim gemiyi (Kulin 2024: 292).

Roman, başkişinin bu kararlı ve idealist yönelimle yeni bir yolculuğa çıkışıyla sonlanır.

3. Kişi Kadrosu

Roman, çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. Bu yapının oluşumunda en temel unsurlar zaman, mekân ve karakterlerdir. "Romanın bilinen estetik dünyası kurulurken, vakaya, kişi ve kişilerle canlılık kazandırılır ve bu canlılık, dil ve anlatım teknikleriyle dışa yansıtılır, hissettirilir" (Tekin 2020: 75). Dolayısıyla romanlarda kişi, odak noktasındadır; çünkü diğer öğeler onun etrafında biçimlenir ve romanın kurmaca dünyası, onun varlığıyla anlam kazanıp işlev bulur.

Kördüğüm romanındaki karakterler, nitelikleri ve eserdeki yerlerinin daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi adına; W. J. Harvey'in tasnifine gör irdelenecektir (Harvey 2021: 184-185). Buna göre çalışma; başkarakter, norm karakterler, kart karakterler ve fon karakterler olmak üzere dört ana grupta ele alınacaktır.

3.1. Başkişi

Başkişi, olay örgüsünün başlaması ve gelişmesi sürecinde en etkili kişi olup olayların belli bir yönde şekillenmesinde birincil derecede rol oynayan kişidir. Diğer karakterler, başkişinin çevresinde konumlanır ve onunla kurdukları ilişkiler doğrultusunda önem kazanırlar. "Ayrıca asıl kahraman, eserde ele alınıp işlenen tema ve konunun gerçekleştirilmesi ve vurgulanmasında asıl yükümlü durumdadır" (Çetişli 2021: 92). *Kördüğüm* 'ün başkişisi asıl adı Esra olan Gizem'dir. Diğer kişiler ve olaylar, onun etrafında şekillenmiş ve onunla olan ilişkileri doğrultusunda konumlanmıştır.

Annesi ile babası boşandığı için anneannesi ve dedesiyle büyüyen başkişi, anne ve babasından ayrı yaşadığı gibi onlarla duygusal olarak da mesafelidir. Bu durum Gizem'in kendi sözleriyle okura şöyle yansıtılır:

Annem de babam da bana eşit mesafede uzaktılar. Ya da ben öyle olduklarını düşünmüştüm. Yılların içinde her vesile ile görüyordum ki, aslında onlar bana değil ben onlara uzakmışım. Çocukluğum ve ilk gençliğim boyunca düşkünlük ve sevgi tercihim hep anneannemle dedemden yana koymuşum (Kulin 2024: 99).

Başkişi çocukluk ve gençlik yıllarında aidiyet ve sevgi eksikliği hisseder. Ailesinden uzak büyümenin getirdiği yalnızlık hissi ile yaşar. Ancak içinde bulunduğu tehlikeli olaylar onu olgunlaştırır.

Gizem, tıp fakültesinde eğitim alarak doktor olan, mesleğinde başarılı, kendini geliştiren, yabancı dil bilen ve özgüvenli bir bireydir. Güçlü ve bağımsız gibi görünse de aslında içinde bastırıldığı korkuları ve kaygıları vardır. Hayatını alt üst eden trafik kazasının ardından kısa süreli hafıza kaybı yaşayan Gizem, olayın soruşturma sürecinde Komiser Vural ve diğer yetkililerle temas hâlinde. Ancak bu travmatik süreci kimseye hissettirmemek adına soğukkanlı bir duruş sergiler. Zekâsı ve stratejik düşünme becerisi sayesinde şüpheleri ortadan kaldırmayı başarır:

Haminnem, anneannem, ele avuca sığmayan annem... sizleri hatırlamıyor gibi yapmak çok canımı yakıyor. Gökyüzünde, yeryüzünde, her neredesiniz, benimle olun, e mi. Elimi tutun. Bana kanat gerin. Beni kolların, koruyun. Lütfen... lütfen ... çok yalnızım çünkü... çok çaresizim... çok zor durumdayım ben ... sevginize ihtiyacım var! Bana bir işaret gönderin. Bana yolumu gösterin (Kulin 2024: 47).

Başkişi, yaşadığı olaylar ve içinde bulunduğu koşullar nedeniyle kendisini çevresinden soyutlanmış hisseder ve yalnızlık duygusuna kapılır. Birtakım duygusal eksiklikler nedeniyle bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde korunmaya, desteklenmeye, güvence altına alınmaya ihtiyaç duyar. Geçmişte yaşadığı aidiyet eksikliği ve yalnızlık hissi, onun iç dünyasında korunma arayışına neden olurken karşılaştığı olaylar bu ihtiyacı daha da belirgin hâle getirir. Çaresizlik içinde kaybolurken ilerlemesini sağlayacak bir yönlendirme bekler.

Başkişinin karakterini belirginleştiren ve diğer insanlarla güçlü bir bağ kurabilmesini sağlayan en önemli niteliklerinden biri karşısındaki bireylerin duygu, düşünce ve hislerine ortak olabilmesidir. Bu yeteneği sayesinde çevresindeki insanlarla daha derin ve anlamlı ilişkiler geliştirir. Onların yaşadığı durumları içselleştirerek daha duyarlı bir tutum sergiler: “Yerimden kalkıp yanına gittim kızın, yatağına oturup sınıksız sarıldım ona, kıvrıkcık siyah saçlarını okşadım. Öyle sarmaş dolaş, birlikte yavaşça sallanmaya başladık. Gözlerimizden yaşlar akıyordu, her ikimiz de sessizce kendi kaderimize ağlıyorduk” (Kulin 2024: 75). Gizem’in sahip olduğu empati yeteneği, çevresiyle daha sağlıklı bağ kurmasını sağlayarak arkadaşlık ilişkilerini güçlendirir. Başkişi, eser boyunca karşılaştığı zorluklar karşısında fedakârlık ve sevgi kavramlarını her şeyin önünde tutar. Bu değerleri benliğinin ayrılmaz parçası hâline getirir. Nitekim Suriye’de yaralanıp Mardin’e hastaneye götürülen gazeteci sevgilisi Tarık’ın başında günlerce beklemesi bunun işaretidir.

Başkişinin sahip olduğu niteliklerden biri de cesur ve kararlı olmasıdır. Tarık, ona içinde gizli bilgilerin olduğu bir çip verir ve İstanbul’da belirttiği kişiye teslim etmesini söyler. Gizem

sorgulamadan söyleneni yapmak için yola çıkar. Ancak çipi teslim etmeden Tarık'ın öldüğü haberini alır. Romanın son bölümünde Gizem, sevgilisi Tarık'ın aslında ölmediğini öğrendiğinde, bu gerçeğin kendisinden saklanmış olması nedeniyle derin bir sarsıntı yaşar. Tarık'ın kendisine yalan söylemesi, Gizem'in değer verdiği dürüstlük ve sadakat ilkeleriyle bağdaşmadığından ona olan sevgisini sorgulamaya başlar. Güven'in önemine inanan Gizem, kandırıldığını hissettiği anda Tarık'a karşı duyduğu hislerin değiştiğini fark eder. Nitekim Tarık'la yüz yüze geldiğinde hislerini okura şöyle aktarır: "Karnıma bir yumruk mu yedim, yoksa bir alev topu karnımdan beynime mi fırladı... köpek uluması gibi bir ses çıktı boğazımdan, taşa düşüp parçalanan camın şangırtısına karıştı... hiç bitmeyen bir çınlama kulaklarımda... gökyüzüne doğru yürüyorum hissi..." (Kulin 2024: 236). Tarık ile yüzleşen başkişi, onun tarafından kullanıldığını fark ettiğinde büyük bir hayal kırıklığına uğrar ve Tarık'a karşı beslediği eski duygularını tamamen kaybeder. Artık onu bir sevgili olarak görmez ve geçmişte hissettiği aşk bağını koparır. Gizem'in bundan sonraki yaşamını şekillendirecek en önemli iki şey, ailesi ile kendisi için kutsal bir anlam taşıyan mesleği olur. Gizem'in bu konudaki idealist bakışı eserde açıkça görülür:

Uçak havalanıp vatanım yerkürede ufacık bir leke gibi kaldığında, yüreğimde hiç küllemeyecek bir yangın başlayacaktı. Bilenler hasret diyor bu yangının adına. Oysa kendi ülkesinin üniversitesinden diplomalı, kutsal bir görev üstlenmiş genç bir doktor olarak, dünyanın hangi köşesine gidersem gideyim, mülteci, kaçak ya da göçmen olmayacaktım. Sadece görevine âşık bir hekim olacaktım! (Kulin 2024: 290).

Bu ifadeler, başkişinin insanlara yardım etme arzusunu içtenlikle taşıdığını, başkalarının yönlendirmesiyle değil kendi iradesi ve değerleri doğrultusunda hareket ettiğini gösterir. Aynı zamanda onun duyarlı ve sorumluluk sahibi bir birey olduğunu da açıkça ortaya koyar.

3.2. Norm Karakterler

Norm karakter, bir romanda kendini gerçekleştirme sürecinde bocalayan başkişinin yaşam enerjisini sürekli diri tutar. Daha açık bir ifadeyle bireysel derinliği olan norm karakter, kendiyle yüzleşmekten kaçınıp eylemsizliğe yaklaşan başkişinin kişiliğini bütünler. "Bundan dolayı norm karakter, roman başkişisinin hikâyesini çeşitli şekillerde genişletmeye yarayan, sembolik bir değerın ağırlığını taşıyabilir" (Harwey 2021: 189).

Eserde norm karakter işlevi gören başlıca figürler arasında Dr. Orhan, Asiye, Nurten, Komiser Vural ve başkişinin anneannesi yer alır.

Dr. Orhan, başkişinin davranışlarını ve içsel çatışmalarını görünür kılarak eserde norm karakter işlevi üstlenir. Hafızasını kaybeden başkişiyi Ormed kliniğinde yakından izler ve grup terapisi sırasında tepkilerini değerlendirir: "Sırf akşam seni sokağa bırakmak istemediği için, annene verdiği tepki normal değil. Bu duyguları biraz deşelim bakalım" (Kulin 2024: 30). Orhan sayesinde başkişinin

bastırdığı duygular açığa çıkar ve arkadaşlık bağının sağladığı güven, çatışmalarının anlaşılmasına olanak tanır.

Başkişinin tek sırdaşı olan Orhan, gerçekleri öğrendikten sonra Gizem'e sadece klinikte değil, sonrasında da yardım eder: "Orhan Hoca ruh sağlığınıza da göz önünde tutarak, bir süre size ilk müdahaleyi yapan doktorun evinde misafir edilmenizi önerdi, evi müsaitmiş ve..." (Kulin 2024: 169-170). Gizem, sorgu süreci bitene kadar Orhan Hoca'nın Silivri'deki evinde korumaya alınır. Bununla birlikte Orhan Hoca, idealist bir doktor olan başkişinin ideallerini gerçekleştirmesi için Yeryüzü Doktorları Projesine dâhil olmasında etkili olur. Gizem, onun verdiği güven ve destek ile yola çıkar. Bu noktada, Dr. Orhan'ın eserdeki varlığı başkişinin öznel gerçekliğini ortaya çıkarma çabası olarak değerlendirilebilir.

Eserde Dr. Orhan'ın yanı sıra başkişiyi bütünleyen işleviyle Asiye de norm karakterdir. Asiye, Almanya ve köyde yaşadığı toplumsal baskılar ve zorlamalar nedeniyle ruhsal sağlığı bozulan, sanrılar görmeye başlayan ve tedavi için Ormed Kliniği'ne yatırılan bir karakterdir. Asiye, başkişinin Ormed Kliniği'ndeki en yakın arkadaşıdır ve yalnızlığını kendi sözleriyle dile getirir: "Gizem Abla... size abla diyebilir miyim? Çok yalnızım çünkü. Hiç kimsem yok burada" (Kulin 2024: 21). Asiye'nin itirafı, onun çaresizliğini gösterirken, Gizem ile kuracağı bağın da zeminini hazırlar. Asiye gibi yalnız olan ve bireysel iletişimsizlik ile mücadele etmek zorunda olan Gizem, onun teklifini kabul eder.

Asiye, kliniğin soğuk ve yabancı atmosferinde Gizem'in en büyük dayanağı olur. O, hayal dünyasında yaşayan biridir, okuduğu bir kitaptan etkilenerek romanın kahramanına karşı sempati besler. Romanın kahramanının yaşadıklarını kendi başından geçmiş ve yaşamış gibi çevresindekilere anlatır. Bu hikâyeler, başkişi Gizem'in iç dünyasındaki yalnızlık duygusunu hafifletir; ona merhamet duygusunu tatma imkânı sunar. İki dostun etkileşimi, onların bireysel yolculuklarıyla birleşerek güçlü bir dostluğun temellerini atar. Asiye, Gizem'e derin bir güven beslediğinden kliniğin kurallarına rağmen büyük bir sırrını onunla paylaşır ve kimsenin bilmediği telefonu ona vererek anneannesine ulaşmasını sağlar: "Asiye banyosuna girdi, kapıyı kapattı. Bekledim. Dışarı çıktığında yanıma geldi, bir telefon uzattı bana" (Kulin 2024: 76). Asiye'nin yardımı, Gizem'in geçmişiyse yeniden bağ kurmasını sağlar ve hayatındaki karanlık noktaların aydınlanmasına öncülük eder.

Asiye, norm karakter olarak başkişinin ruhsal yolculuğunda da kilit bir rol oynar. Onun varlığı, Gizem'in bireysel mücadelesine ayna tutarken aynı zamanda onun içinde bulunduğu psikolojik çıkmazları daha belirgin hâle getirir. Asiye'nin hayalinde oluşturduğu dünya, yalnızca kendi öyküsünün bir parçası olmaktan öte, diğer karakterlerle olan ilişkilerini derinleştiren bir köprü işlevi görür.

Asiye'nin ardından, başkişinin psikolojik süreçlerini görünür kılmada rol oynayan diğer figür Komiser Vural'dır. Komiser Vural, hafıza kaybı yaşayan Gizem'e karşı oldukça anlayışlı bir tutum sergiler. Onun içinde bulunduğu zorluğu anlayarak resmi prosedürleri uygulamak için Gizem'i karakola

çağırmak yerine, kendini daha rahat hissedebileceği bir ortamda ifade vermesini sağlar: “Bakin sizi bugün karakola çağdırtacak, fotoğrafınızı çektirip parmak izinizi ve ifadenizi alırdıracaktım. Buraya mesaiden sonra, bizzat gelmeyi tercih ettim ki, size alışıktığınız bir ortamda, kendinizi rahatça ifade imkânı vereyim” (Kulin 2024: 50). Komiserin amacı, Gizem’in hafızasını tazeleyerek gerçekleri hatırlamasına ve yaşananları açık bir şekilde anlatmasına destek olmaktır. Ancak, tüm iyi niyetine ve özenli yaklaşımına rağmen, ilk sorguda istediği sonuca ulaşamaz. Başkişinin ifadelerinin netlik kazanmaması Komiser Vural’da hayal kırıklığı oluştursa da sabrını koruyarak ona destek olmaya devam eder.

Başıkişi, anneannesinin evinde tüm geçmişini hatırladıktan sonra Komiser Vural tarafından yeniden sorguya alınır. Bu kez Orhan Hoca'nın yönlendirmesiyle bildiklerini eksiksiz şekilde aktarır ve koruma altına alınır. Soruşturmayı dikkatle yürüten Komiser Vural, aynı zamanda Gizem'in güvenliğini korumaya özen göstererek dengeli bir tutum sergiler.

Komiser Vural, Gizem’i koruma altına alarak yalnızca onu olası tehlikelerden uzak tutmakla kalmaz, aynı zamanda gerçek suçlu olan Tarık’ı yakalamak için de önemli bir adım atar. Soruşturmayı büyük bir özenle sürdüren ve tüm ipuçlarını dikkatle değerlendiren Vural, hedefine ulaştığını açıkça dile getirir: “O uzun süre ayrılmaz buradan çünkü öğlen saatlerinde gözaltına alındı. Soruşturmanın sonucunu da şimdiden kestiremeyiz. Siz hayatınızı şimdilik onsuz tasarlayın bence” (Kulin 2024: 280). Yaşadığı sarsıcı olayların ardından ilk kez biraz olsun huzur bulan Gizem, hayatını mahveden sevgilisi Tarık’ın yakalandığını Komiser Vural’dan öğrenir. Bu haber, onun için bir dönüm noktası olmakla birlikte adaletin tecelli ettiğini görmenin verdiği güçlü bir duygudur.

Komiser Vural, başkışının hayatında yalnızca soruşturma yürüten bir emniyet mensubu olmanın ötesinde, onun özgürlüğüne kavuşmasına yardımcı olan önemli bir karakter olarak öne çıkar. Vural, başkışının geçmişindeki zorlukları geride bırakıp yeni bir sayfa açabilmesi için gerekli tüm resmi işlemleri büyük bir titizlikle yürütür. Pasaportunun hazırlanmasını sağlayarak ona güvenli bir çıkış yolu sunar. Ancak Vural'ın desteği yalnızca bununla sınırlı kalmaz; sürecin başından sonuna kadar Gizem'in yanında olur ve havaalanına kadar ona eşlik eder. Sonunda, başkışının yeni hayatına adım atmasını sağlarken onun için yalnızca bir kanun adamı değil, aynı zamanda güven veren ve yol gösteren bir figür olma işlevi üstlenir.

Eserde, toplumsal ve ailevi sahnelerde başkışının çatışmalarını görünür kılan diğer figür Nurten'dir. Nurten, hayatı boyunca derin acılar yaşar. Polis olan eşi, onun henüz altı aylık hamile olduğu dönemde şehit düşer ve bu büyük kayıp, hayatında silinmez izler bırakır. Ancak Nurten, yaşadığı zorluklara rağmen hayata tutunmayı sürdürür, görevine sıkı sıkıya bağlı kalarak çevresindekilere destek olmaya devam eder. Koruma görevlisi olan Nurten, romanın sonlarına doğru başkışının hayatına girerek onun en yakın dostlarından biri haline gelir. Sadece bir koruma görevlisi olmakla kalmaz; aynı zamanda başkışıye güven veren, ona her anlamda destek olan bir figür haline dönüşür. Gizem ile kurduğu ilişki,

yalnızca bir koruma ve korunan arasındaki bağı değil; aynı zamanda iki kadının birbirine güç vererek ayakta kaldığı, dayanışma ve dostlukla örülmüş özel bir bağı simgeler. Başkişi bu durumu kendi sözleriyle okura aktarır: “Beş günü sabahtan akşama, akşamdan da sabaha o kadar yoğun yaşadık ki, Nurten’in beni lise yıllarımdan beri en yakın arkadaşım olan Güzin kadar iyi tanıdığına kalıbımı basarım” (Kulin 2024: 221). Gizem’in sözleri Nurten ile arasındaki dostluk bağı en iyi şekilde yansıtır.

Başkişinin duygusal tepkilerini açığa çıkaran bir diğer norm karakter Gizem’in anneanesidir. Annesi tarafından terk edilen Gizem, anneanesiyle büyür; sevgisini ve bağlılığını ona yöneltir. Gizem’in hafızası yerine gelmeye başladığında aklına ilk gelen kişi anneanesi olur. Hafızasını tamamen geri kazandığında ise ilk olarak yine onu merak eder ve anneanesinin yanına gitmek ister. Eve vardığında anneanesinin ona bıraktığı mektubu bulur ve mektuptan Amsterdam’da olduğunu öğrenir. Gizem’in anneanesine duyduğu bağlılık, mektubu okuduğundaki tepkisinde açıkça görülür: “Mektubu, önce süratle, ikinci kez dikkatle okudum, yüreğime bastırdım sımsıkı. Bir tanem, kıymetlim, canım benim diye fısıldadım, sanki beni duyacakmış gibi, ne akıllısın sen! Seksen beş yaşında dahi zekâ küpüsün” (Kulin 2024: 96). Gizem’in tepkisi anneanesine duyduğu derin sevgiyi ve onun hayatındaki vazgeçilmez yerini açıkça ortaya koyar.

Anneanne karakteri, Gizem’e yalnızca duygusal açıdan değil kariyerinde de yol gösterici olur. Onun mesleki açıdan güvende olmasını isteyen anneanesi, tanıdığı bir kişi aracılığıyla özel bir hastanede işe yerleşmesi için çabalar. Ancak Gizem, bu imkânı geri çevirerek Yeryüzü Doktorları Projesi’ne katılmak istediğini dile getirir. Anneanne, torununun bu kararını ilk etapta endişeyle karşılasa da zamanla onun ideallerine duyduğu bağlılığı ve kendi yolunu çizme arzusunu anlayarak bu seçimi kabul eder. Bu süreçte anneanne, Gizem’in kendi değerleri doğrultusunda karar almasına ve hayatına yön vermesine izin vererek başkişinin güçlenmesine katkıda bulunur.

3.3. Kart Karakterler

Kart karakter; anlatıya dayalı metinlerde, kişilerin dünyasında başkişi ile fon karakterler arasında farklı bir yer edinir ve “Bu karakter tek bir karakteristik özelliğin vücut bulmuş şeklidir” (W.J. Harwey 2021: 181). Kart karakterler değişime dirençlidir. Dolayısıyla onun hakkında önceden oluşturulmuş bir izlenim vardır ve içsel bir değişim süreci geçirmezler. Göreceli olarak esnek olabilirler, ancak genel olarak statik bir yapıya sahiptirler. Bu çerçevede *Kördüğüm* romanında Tarık ve Gizem’in annesi Sude’nin kart karakter olarak öne çıktığı söylenebilir.

Tarık, başkişi Gizem’in savaş muhabiri sevgilisidir ve çıkarıcı, maddi odaklı tutumuyla öne çıkar. Suriye’de yaralanmasının ardından Mardin’e gönderilir; Gizem ise iyileşme sürecinde ona destek olur. Ancak Tarık, Gizem’i gizli bilgileri içeren bir çipi taşımaya zorlar; bu davranışı, karakterinin değişmeyen ve tek boyutlu yapısını ortaya koyar. Gizem, olup bitenlerden habersiz bir şekilde çipi

ulaştırmak için yola çıktığında Tarık'ın ölüm haberini alır. Beklenmedik ölüm, ana karakteri derinden sarsar ve yaşananlar, Gizem tarafından şu sözlerle yansıtılır:

Kalktım yerimden, bacaklarım titriyordu. Sendeleyerek tuvalete yürüdüm ve aynada ağlamaktan şişmiş gözlerimi, kanı çekilmiş, kül gibi yüzümü gördüm. Ölümün kıyısından mı dönüyordum yoksa ölümün kollarına mı atıyordum kendimi, gerçekten bilmiyordum. Beni sessizce dinleyen adama nereye kadar güvenebilirdim, onu da bilmiyordum. Bildiğim tek şey, Tarık ölmüştü ve sanki beni de yanına çekiyordu (Kulin 2024: 129).

Tarık'ın gerçeği yansıtmayan ölüm haberi yalnızca bir başlangıçtır ve bu bilinmezlikler başkişiyi geri dönüşü olmayan bir yola sürükler. Onun verdiği çip yüzünden takip edilen Gizem, kendisini takip edenlerden kaçarken ağır bir trafik kazası geçirerek hafızasını kaybeder. Romanın ilerleyen bölümlerinde hayatını derinden sarsacak bir gerçekle yüzleşir. Tarık'ın öldüğüne inanarak yaşadığı yas ve acının aslında büyük bir yalan üzerine kurulu olduğunu öğrendiğinde tüm dünyası altüst olur. Onun hayatta olduğunu, olayların tam merkezinde yer aldığını fark ettiğinde yalnızca geçmişi değil geleceği de sorgulamaya başlar. Kendini ihanete uğramış hisseder. Başkişinin hisleri okuyucuya iç monolog yöntemiyle aktarılır:

Nasıl bitti Tarık! Yalancı, yalancı Tarık! Sen, bana taşıttığın çipte ne olduğunu bilerek, nasıl verebildin onu bana! Ya üzerimde yakalasalardı! Yanmıştım. Kurtuluşum yoktu! Saflığımdan istifade ettin... Bunları bağışlamak istiyordum ama sadece gözyaşlarım akıyordu... sel gibi” (Kulin 2024: 238).

Gizem için Tarık'ın yokluğu bir acı kaynağıyken varlığı artık bir çatışmanın fitilini ateşler.

Bu noktadan sonra Gizem için hiçbir şey eskisi gibi olamaz. Etrafındaki insanlara güvenmekte zorlanırken kime inanması gerektiği konusunda büyük bir ikilem yaşar. Tarık'ın geri dönüşü, beklenmedik bir kavuşma yerine yüzleşmelerin başlangıcı olur. Nihayetinde Tarık, yetkililerce gözaltına alınır. Bu an, yalnızca Tarık için bir son değil; aynı zamanda Gizem ile arasındaki bağın kopuşunu da simgeler. Tarık, olaylar karşısında psikolojik derinlik kazanmayan, motivasyonu ve davranışları sabit kalan bir figür olarak kart karakter niteliği taşır; onun yokluğu ve varlığı, başkişiyi çatışmalara sürükler.

Başkişinin yaşamında tek boyutlu etkisi olan bir diğer kart karakter annesi Sude'dir. Gizem'in grup terapisinde söyledikleri, romanın başlarında annesiyle yaşadığı çatışmayı ortaya koyar niteliktedir: “Anneyle böyle konuşulmazmış! Annem bana ne zaman annelik yaptı ki?” (Kulin 2024: 17). Karakterin annesiyle yaşadığı duygusal çatışmayı, geçmişten gelen problemlerini ve bu ilişkinin onun ruh hâli üzerindeki etkilerini ortaya koyan bu ifadeler, okura karakterin iç dünyasına dair önemli bilgiler verir.

Gizem'in annesi, çocukken onu terk eder. Gizem, anneannesi tarafından büyütülür. Anne figürünün eksikliği, Gizem'in terk edilme kaygısını artırır. Nitekim sevgilisi Tarık'tan uzun süre haber alamadığında hemen terk edildiğini sanması, bu kaygının bir göstergesidir:

Geçen yılın sonuna doğru, uzun süre ondan hiç haber alamamıştım. Ne telefonla ne de e-postayla ulaşabiliyordum. Yer yarılmış, içine girmişti sanki. İlişkimizden sıkıldığını sandım. Belki de bir başkası vardı hayatında. Onu kalbimden, kafamdan çıkarmaya çalıştım (Kulin 2024: 112).

Bu ifadeler Gizem'in kaygılarını ve yaşadığı duygusal bunalımı açıkça ortaya koyar. Annesinin yokluğu ikili ilişkilerinde de güvensizlik yaşamasına neden olur.

Başkişi, hafızası yerine geldiğinde ilk olarak anneannesini aramak ister. Çünkü anneannesi, onun tek güvenli limanıdır. Gizem'in anneye değil de anneanneye ulaşmaya çalışması, içindeki derin yalnızlığı ve duygusal boşluğu açığa çıkarır. Başkişinin anneannesine duyduğu özlem, annesinin ona yeterince yakın ya da koruyucu bir figür olamamasının bir yansımasıdır. Bu durum onun geçmişiyle, kökleriyle ve güven arayışıyla ilgili büyük bir çatışmayı ortaya koyar. Annesine duyduğu güvensizlik, karakterin hafızasını geri kazandığı dönemde bile etken konumdadır. Özetle, annesi Sude, başkişinin davranışlarını belirleyen fakat psikolojik derinlik kazanmayan bir figür olarak kart karakterdir.

3.4. Fon Karakterler

Fon karakterler, başkişinin hayatında anlamlı bir değişiklik ya da evrim yaratmazlar ve onun kişisel gelişimini yönlendirecek güçlü etkiler bırakmazlar. Dolayısıyla fon karakterler, "Bir romanın şahıs kadrosu içinde derinlik ve işlev bakımından boyutsuz olarak sunulan, olay örgüsünün seyrini etkilemeyen, figüratif veya dekoratif olarak da adlandırılan karakterlerdir" (Antakyalı 2020: 139). Bu bağlamda anlatıdaki fon karakterler, bireysel olarak önemli bir yer edinmeden ve anlam kazanmadan tamamen isimsiz figürler olarak kalırlar.

Kördüğüm romanının başlarında, Gizem'in "çakma sarışın" olarak adlandırdığı Sevda ve grup terapisinde rolleri belirleyen Nimet gibi karakterler, anlatıda daha çok arka planda kalan figürlerdir.

Başkişi kliniğe geldiğinde ona odasını gösteren Seyfi, Orhan Hoca'nın ortağı Hikmet Bayoğlu, Orhan Hoca'nın yakın dostu Cemil, Cemil'in eşi Cansu ve oğulları Ekocan, ayrıca Orhan Hoca'nın kız kardeşi Aynur, romanda yer alan diğer karakterlerdir.

Gizem'in ilk tedavi gördüğü hastanede karşılaştığı Pınar ve Eser hemşireler, hastanedeki diğer hastalar, doktorlar, hastabakıcılar ve hademeler de anlatının içinde yer alır. Bunun yanı sıra Orhan'ın babası Ekrem ve Cemil'in kuzeni Ferdi de hikâyede geçen isimler arasındadır.

Gizem, anneannesini ziyaret ettiğinde apartman görevlisi Raif ve anneannesinin bakıcısı Nadya ile karşılaşır. Babasıyla birlikte Mardin'e yaptıkları yolculuk sırasında kahvaltı ettikleri mekânda görev

yapan garson, Gizem'in dedesi, Tarık'ın doktoru Cahit Hoca ve Tarık'ın çipini iletmesini istediği Firuzan Öztekin de romandaki yan karakterlerden bazılarıdır.

Bunlara ek olarak Gizem'in yakın arkadaşı Güzin, şoför Niyazi ve Nurten'in eşi Mahir de hikâyede arka planda yer alan fon karakterler arasında sayılabilir.

4. Zaman

Zaman, insanın tüm varoluşsal eylemlerini kapsayan bir kavramdır. Hem gerçek hem de kurmaca dünyada, bireyin ait olduğu sosyal çevre, yaşanmış geçmiş ve tasarlanan gelecek, zamanın akışı içinde kendini gösterir. “Anlatma esasına bağlı bir eserde metindeki fiiller vasıtasıyla ifade edilen zamanın arkasında vaka veya vaka zincirinin meydana getirdiği bir zaman dilimi ve yerine göre, onların anlatıcı rolünü yüklenmiş kurmaca kahraman tarafından idrak edildiği bir an mevcuttur” (Aktaş 2022: 53). Bu an, anlatının temelinde yer almakta ve bütün anlatı unsurları arasında bağ kurmaktadır. Böylece, vaka zamanı açığa çıkar ve olaylar sıralı biçimde kavranır.

“Olayların başlama noktası ile bitiş noktası arasında geçen zamana vaka zamanı denir” (Çetişli 2021: 96). Farklı bir ifadeyle vaka zamanı, hikâyede geçen olayların veya olay örgüsünün gerçekleştiği zaman dilimidir. *Kördüğüm* romanında Gizem'in kliniğe yerleştiği gün, vaka zamanının başlangıcı niteliğindedir. Başkişinin kliniğe yerleşmesi ile başlayan olay, Yeryüzü Doktorları Projesine dâhil olmak için yola çıkmasıyla son bulur. Bu iki olay arasındaki zaman ise vaka zamanını gösterir.

Vaka zamanı, anlatıcının doğrudan verdiği tarih, yıl, mevsim gibi ifadelerle net bir şekilde belirtilebileceği gibi; olayların akışı, mekânsal değişimler ve karakterlerin yaşadığı döneme dair ipuçlarıyla dolaylı olarak da anlaşılabilir. “Geçen yılın Kasım'ından beri Tarık'ın yüzünden kendimi önce gönüllü, sonra da zoraki mahkûm ettiğim hastane koşuşlarından ve kliniğin tatlı kaçıklarıyla geçen günlerinden sonra...” (Kulin 2024: 181) ifadeleri, dramatik aksiyonun başlangıcının kasım ayı olduğuna işaret eder. Gizem'in anneannesinin ona gönderdiği mektubun tarihi 24 Şubat 2017 olduğuna göre, söz konusu Kasım ayının 2016 yılına ait olduğu sonucuna varılır.

Romanın olay örgüsü, Kasım 2016 ile Mart 2017 arasındaki zaman diliminde şekillenir. Bu süreçte yaşanan gelişmeler, başkişinin Silivri'de geçirdiği günler ekseninde ayrıntılı bir biçimde okura sunulur. Romanın temel mekânlarından biri olan Silivri, mevsimsel özellikleriyle anlatıya katkıda bulunur. Özellikle kışın etkisi, başkişinin sözlerinde belirgin şekilde hissedilir: “Kardelen dışında bir çiçek ara da bul şubat ayında!” (Kulin 2024: 198). Bu cümle, anlatıda içinde bulunulan zaman dilimine işaret eder.

Başkişinin Silivri'de kaldığı günler, eserde belirgin tarihlerle desteklenir. Günlük rutinler ve yaşanan olaylar, karakterin kendi ifadeleriyle şöyle yansıtılır: “Artısı bol bir gündü kısaca, Silivri'deki villada ikinci günüm!... Beş günü sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar o kadar yoğun yaşadık ki...” (Kulin 2024: 220-221). Silivri'deki sürecin mart ayına kadar devam ettiği ise doğrudan mevsimsel bir

gözlemle aktarılır: “Mart ayında kar tutmaz” (Kulin 2024: 265). İfadesi zamanın ilerleyişini ve çevresel koşulların anlatının bir parçası olduğunu gösterir.

Başkişi akademik planlarını ve uzmanlık sınavına girme niyetini: “Eylül ayındaki sınava mutlaka girmeliyim. Her neredeysem, gelir veririm sınavımı” (Kulin 2024: 271) sözleriyle açıklar. Ancak romanın ilerleyen bölümleri incelendiğinde, karakterin sınava girmediği ve planlarının farklı bir yöne evrildiği görülür.

Verilerden hareketle, romanın anlatı zamanının yaklaşık beş aylık bir süreci kapsadığı söylenebilir. Olayların Kasım 2016’da başlayıp Mart 2017’ye kadar devam ettiği, karakterin yaşadığı dönüşümler ve mekânsal değişimlerle desteklenir. Mevsim geçişleri, karakterin aldığı kararlar ve geleceğe dair tercihleri, anlatının zaman akışını şekillendiren temel unsurlar arasında yer alır.

Anlatı esaslı metinlerde olaylar kronolojik olarak ilerlemek zorunda değildir. “Anlatıda olayları meydana getiren metin ve vaka halkalarının zaman düzleminde belli bir seyrirde ilerlerken bazen zaman durdurularak geçmişe dönülür ve geçmişte yaşanmış olaylar metnin içine dâhil olur.” (Şahin 2021: 20-21). *Kördüğüm* romanında geriye dönüş tekniğinin sıklıkla kullanıldığı görülür. Başkişi zamanı iç dünyasında kişisel olarak algılar ve duygusal tepkiler verir. Zamanı sınırlı hâle getiren başkişi, geriye dönüşler aracılığıyla mevcut sınırlılığını ortadan kaldırır. Romanın ikinci bölümünde başkişi, zamanın kronolojik akışını keserek anneannesinin kendisi için yaptıklarını ve geçmişte yaşananları dile getirir:

Bu evdeki son akşam yemeğinde, savaş muhabiri sevgilimin Suriye’de yaralandığı ve Mardin’e gönderildiği haberini almıştık. Ben ayılıp bayılırken, anneannem bana Güneydoğu şehirlerine o saatte uçak bulamadığı için Adana’ya giden son uçakta yer ayırtmış, bakıcısı Nadya’ya çantamı hazırlatmış, bir de taksi çağırmıştı. Taksiye binmeden önce, balıma gelecekleri bilmişim gibi, bir an durup evime bakmıştım (Kulin 2024: 98).

Başkişi, anımsama tekniğini kullanarak geçmişe adım atar ve bu yolculuk, kaybolmuş ya da unutulmuş kimliğini yeniden bulmasına olanak tanır. Geçmişindeki önemli anıları, duygusal bağları ve yaşadığı deneyimleri hatırlayarak, kendisini anlamaya çalışır. Bu içsel keşif süreci, onun geçmişteki hatalarından ve acılarından beslenerek, şimdiki kimliğini şekillendirmesine yardımcı olur. “Olağan bir akış halindeki zaman, şimdiki kuran ve netleştiren geçmişin üzerinde şekillenir” (Deveci 2012: 386). Gizem, sevgilisi Tarık ile yüzleştikten sonra, geçmişte yaşadıklarıyla bugünkü olaylar arasındaki bağlantıları fark eder. Bu karşılaşma, ona eski anılarını yeniden düşünme fırsatı verir ve içinde bulunduğu durumu daha iyi kavramasını sağlar. Tarık ile yaptığı konuşma, geçmişin izlerinin hayatını nasıl etkilediğini anlamasına yardımcı olur. Başkişi yaşadıklarını okura şöyle aktarır: “Çocukluğumda, her kış bir çocuk hastalığına yakalanır, camın önüne çektiğim şezlongda saatlerce kar tanelerinin yön değiştirerek, oraya buraya savrulurak yağışını seyredirdim. Şimdi ise, camın önünde mutfak sandalyesine oturmuş, paramparça olan hayatımın savruluşuna bakıyordum...” (Kulin 2024: 265).

Gizem, geçmişle hesaplaşırken aynı zamanda bugünkü duygularını da yeniden şekillendirmeye başlar.

Psikoloji biliminin edebiyatla kesişimi, romanın zaman anlayışında önemli dönüşümler yaratır ve anlatılarda olayların kronolojik sıralanışı yerine, bireyin iç dünyasını esas alan psikolojik zaman kavramı belirginleşir:

Psikolojik -bireysel zaman, (farklı hissedilen zaman) anlatıda olayların sıra dizimsel/kronolojik olarak ilerlediği zaman yaşanan olgulara göre esneyip uzadığı bazen de kısaldığı zamansal durumdur. Burada anlatı kişinin yaşadığı olgulara göre durumu, yaklaşımı, mesafesi olayların zamansal sıklığı ve derinliğini belirler (Şahin 2021: 21).

Kördüğüm romanında zaman, başkışının sıkışmışlık ve çaresizliğinin bir yansımasıdır. Yaşadığı kaza nedeniyle hafıza kaybı yaşayarak psikiyatri kliniğine yerleştirilen başkışı, kendisiyle yüzleşme sürecinde zihinsel bir gerilim yaşar ve zamanı sorgulayarak kendi bakış açısını oluşturmaya yönelir. Klinikte kaldığı süre boyunca bu ortamdan uzaklaşmayı arzular. Gizem hislerini şöyle açıklar: “Yerimden hiç kalkmadan yatsam burada ta fecre kadar (haminnemin en sevdiği şarkıydı, Koklasam saçlarını bu gece ta fecre kadar... Yoksa nereden bilebilirim ben fecrin ne olduğunu), sadece içine düştüğüm durumdan nasıl kurtulacağımı düşünsem!” (Kulin 2024: 47). Başkışının bu sözleri zamanın ölçülebilir akışının değersizleştiği ve niteliksel açıdan daraldığına da vurgu yapar. Geçmişle tüm bağlarını koparan, geleceğe dair umudunu yitiren Gizem, mevcut sıkıntılarından asla kurtulamayacağını düşünür.

Başkışı, bazen içsel keşif sürecini ve kimliğini şekillendirme yolculuğunu inceleyerek bu dönemdeki duygusal dalgalanmaları niceliksel zamana ait detaylarla aktarır. Böylece, dışsal ve içsel yolculukları arasındaki bağlantıyı: “Geçen yılın Kasım’ından beri Tarık’ın yüzünden kendimi önce gönüllü, sonra da zoraki mahkûm ettiğim hastane koşuşlarından ve kliniğin tatlı kaçıklarıyla geçen günlerinden sonra, nihayet bir ev ortamına kavuşmak üzereydim” (Kulin 2024: 181) diyerek ortaya koyar.

Romanda, karakterlerin içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel ortamın anlaşılmasında sosyal zamanın belirleyici bir rolü vardır.

Sosyal zaman, anlatı içinde yer alan itibari kimlik ve kişilerin eylem olgu ve değerlerinin zamansal işaretlerini içerir. Romanda sosyal zaman; yaşam şekli, inanç, gelenek, görenek, bayram, düğün, eğlence, savaş törenler, unvan ve ad verme gibi durumlar vasıtasıyla ortaya konur. Anlatıda sosyal zaman olayların yaşandığı fiziki zamanın belirlenmesinde önemlidir (Şahin 2021: 21).

Eserde sosyal zaman, özellikle Gizem ve Tarık’ın eylemleri ile Gezi Parkı gibi toplumsal olaylarda belirginleşir ve başkışının döneme dair kişisel deneyimleriyle görünür hâle gelir: “Benim gazeteci bir sevgilim vardı hocam, Gezi olayları sırasında tanışmıştık” (Kulin 2024: 112). Başkışının sözleri, kişisel yaşam ile toplumsal hafıza arasındaki bağı kanıtlar niteliktedir. Sosyal zamanın bir diğer

boyutu, başkişinin 15 Temmuz sürecine ilişkin gözlemlerini yansıtan sözleriyle belirginleşir: “Fetö tohumu ekme çalışmaları yapıldığını görmüş olsam, sana mutlaka söylerdim. Bu iş dershanelerde veya merdiven altı Kuran kurslarında yapılıyor” (Kulin 2024: 261). Böylece eserde, toplumsal olayların bireyler üzerindeki etkileri açığa çıkarılır.

Netice itibarıyla, *Kördüğüm* romanında farklı zaman türleri kullanılarak, karakterlerin bireysel deneyimleri ve toplumsal süreçler okura bütünlüklü bir biçimde aktarılır.

5. Mekân

Mekân, eserdeki olayların meydana geldiği ve geliştiği ortamdır. Romanlardaki mekânlar çoğunlukla günlük hayatta bildiğimiz yerlerdir ve eserlerde kendi adlarıyla yer alırlar. Ancak edebî eserlerdeki mekân ile gerçek dünyadaki mekân aynı olmayabilir. Çünkü edebî eserler; mekân, olay, karakter ve zaman gibi yazarın hayal gücüyle şekillendirilmiş bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla “Roman gibi gelişmiş anlatı yapılarında mekân, varoluş kaygısıyla ilgili bir duraksamadır; zamanın sonsuz akışında yitip gitmek istemeyen insanın tutunduğu ‘dışardaki içerdilik’ niteliğinde bir yerdir” (Korkmaz 2021: 11). Bu çerçevede romanlarda mekân, canlı bir varlık olarak hem yaşamını sürdürür hem de çevresindekilere hayat verir niteliktedir. “Her şeyden önce ve en azından olayların bir dekorudur” (Narlı 2002: 98). Fakat mekân, sadece olayların arka planı olmakla kalmaz; açık ve kapalı alanlarıyla anlatının akışını şekillendiren ve karakterlerin hareket sahasını belirleyen etkin bir unsur olarak da öne çıkar. Bu anlamda *Kördüğüm* romanında mekân, kapalı-dar ve labirentleşen mekânlar, açık ve geniş mekânlar olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

5.1. Kapalı- Dar ve Labirentleşen Mekânlar

Mekânın izafî varlığı, insanın onunla olan etkileşimini, ona karşı sergilediği duruşu daha görünür kılar. Bu çerçevede kapalı ve dar kelimeleri fiziksel olarak bir ev, apartman, hastane gibi yerleri ifade etmez. Algısal mekânda, fiziksel ölçütler değil, anlatıcının o anki ruh hâliyle mekânı nasıl deneyimlediği önem arz eder. Mekânın göreceli doğası ve karakterin mekânı deneyimleme şekli, labirent temalı anlatılarda özellikle ön plana çıkar. “Labirent izlekli anlatılarda mekân, yalıtık ve tek boyutludur; karakter, zaman, mekân ve onu çevreleyen bütün elemanlarla hatta kendisiyle bile kavgalıdır. Mekânın darlığı, fiziksel anlamda küçüklüğünden değil, karakterin imkânsızlığından ve kendini orada sıkıştırılmış duyumsamasından kaynaklanır” (Korkmaz 2021: 14). Mekânın genişliği sadece fiziksel sınırlarla değil; karakterin ruh hâli, özgürlük hissi ve mekânla kurduğu duygusal ilişkiyle de belirlenir. Aynı mekân, anlatıcı veya karakter açısından farklı zamanlarda değişen anlamlar taşıyabilir; bazen güvenli bir sığınak, bazen ise kısıtlayıcı bir hapisane gibi algılanabilir.

Kördüğüm romanında, fiziksel olarak açık ve geniş bir mekân olan cadde’nin, karakterin algısı ve yaşadığı olaylar doğrultusunda nasıl daralıp labirentleştiğine dair en belirgin örneklerden biri, Pera’dır. Eserde başkişinin geçmişiyse arasındaki bağın kopmasına neden olan kaza anı; “...caddeye fırladım ... bir araba gördüm o anda, hızla geliyordu... farları gözümün içine parladı...geri dönmeliydim ama

yapamadım nedense. Işıktan kaçacağıma bir tavşan gibi ışığa doğru koştum... O korkunç ses işte tam o anda patladı beynimde!” (Kulin 2024: 68) ifadeleri ile okura sunulur. Zaman akışının kesildiği bu ortam, Gizem’in toplumdan izole yaşamasına neden olur. Geçmişin yüküyle şekillenen bu alan, aynı zamanda karakterin ruhsal çıkmazlarını da yansıtarak romanın atmosferine karanlık bir derinlik kazandırır.

Kaza nedeniyle hastaneye kaldırılan Gizem için bu mekân da olumsuz çağrışımıyla kişinin yaşamasını zorlaştıran unsurlarla şekillenir: “...uyutmayın beni, ben iyiyim, demek istedim... su ağzımın kenarından geceliğime damladı... elini ittim Pınar’ın... gözümün önünde hastane yatağına eğilmiş o genç kadın vardı hep... o ben miydim? Eğer bensem ... bensem ... gözlerim kapanıyordu... içim geçiyordu ... yine o kahrolası koyu karanlık!” (Kulin 2024: 69). İç çatışmalarını mekâna yansıtarak konumunu belirlemeye çalışan başkişi için söz konusu mekân, sadece bedensel iyileşmeye yönelik bir alan olmanın ötesine geçer. Başkişi, bedensel tedavi süreciyle birlikte psikolojik olarak da büyük bir mücadele verir ve içsel sıkıntılarını daha da derinleştirir.

Kapalı mekân teması, eserde farklı alanlarla işlenir ve bunlardan biri de başkişinin anneannesinin evidir. Başkişinin çocukluk yıllarını anımsadığı bu ev, ona huzur veren bir sığınak gibiyken; evin darmadağın edildiğini görmesi, zihinsel açıdan Gizem’de bir çöküşe yol açar. Gizem, bu evde geçmişine dair izler ararken, evin her köşesinde kaybolan anıların yankılarını hisseder: “Sarı saten abajurun kırdığı mahzun ışıkla aydınlanan oda bir savaş alanını andırıyordu. Duvara dayalı konsolun bütün çekmeceleri yerlerdeydi. Duvardaki resimlerin kimi yamuk, kimi yerinden çıkarılıp duvara dayanmış, halının kenarları kıvrılmıştı...” (Kulin 2024: 94).

Anneannesinin evi, başkişi için sadece geçmişle bağlantı kurma çabası değil, aynı zamanda geçmişin acılarını ve güzelliklerini barındıran bir mekân olarak öne çıkar. Gizem’in bu eve gitmek istemesi, kaybolan zamanları yeniden yaşama ve yeniden var olma arzusunun bir dışavurumudur. Böylece birey, dış dünyayı kendi algısıyla şekillendirerek yaşadığı mekânla özdeşleşir. Bu ev, fiziksel olarak kapalı bir mekân olmanın ötesinde, Gizem’in içsel çatışmaları ve geçmişle yüzleşmesi nedeniyle labirentleşmiş bir alan olarak da işlev görür.

Anneannesinin evi, Gizem’in içsel çatışmaları nedeniyle labirentleşirken; Ormed Kliniği’ndeki odası da başkişinin deneyimi ve algısıyla labirent niteliği kazanan bir mekân olarak öne çıkar. Fiziksel sınırlarına rağmen, ortamın her ayrıntısı Gizem’e özgürlük hissi aşılar. Kliniğin sakin ve huzurlu atmosferi, onun için sadece bir tedavi alanı olmanın ötesine geçerek içsel keşifler yapabileceği, dinginliğe ulaşabileceği bir alan sunar. Gizem, burada geçirdiği her anın hem zihinsel hem de duygusal olarak yenilenmesine olanak tanıdığını hisseder:

Toz duman, çamur deryalarından, hastane odalarından sonra, kendini bir yuva ortamında, hem de mor menekşeli duvar kâğıdıyla kaplı bir odada bulmak, aklıma gelebilecek son ihtimaldi. Kaderin (yoksa Orhan Hoca’nın mı demeliyim?) bana sunduğu bu armağanı iyi

değerlendirmeli, buradan ayrılmadan önce kafamı iyice toplamalı, hedefimi doğru saptamalıydım... (Kulin 2024: 20).

Başkişi yaşadığı olaylar neticesinde uzun bir aradan sonra ev ortamının sıcaklığını bu klinikle bir nebze de olsa hisseder. Yoğun ve yorucu hayatının ağırlığından kurtularak klinik odasında içsel dengeyi yeniden bulma fırsatı yakalar.

Romandaki en önemli kapalı mekânlardan biri, Gizem'in sevgilisi Tarık'ın kaldığı hastanedir. Tarık'ın ağır yaralı olması, başkişiyi derin bir kaygıya sürükleyerek duygusal açıdan yıpratır. Bununla birlikte Gizem, yalnızca Tarık'la ilgilenmekle yetinemez; hastanedeki diğer hastaların ihtiyaçlarını da karşılamaya çalışır. Sürekli bir çaba içinde olmak hem bedensel hem de ruhsal olarak onu zorlar ve giderek tüketir. Dört duvar arasında sıkıştığını hisseder, dış dünyadan kopar ve içinde bulunduğu mekân, kaçıp kurtulamayacağı kapalı bir alana dönüşür.

“Mekânın darlaşması, psikolojik açıdan çıkmazda olan karakterin, üzerine dünyanın yürüdüğünü hissetmesidir. Anlatı kişinin kendini kuşatılmış, sıkıştırılmış bulduğu her durumda; mekân darlaşır” (Korkmaz 2021: 16). Gizem, hastanede karşılaştığı zorlu koşullar nedeniyle kendini dünyadan kopmuş hissederken, benzer bir kapalı mekân deneyimini Orhan Hoca'nın Silivri'deki villasında da yaşar. Korunma amacıyla burada tutulmasına rağmen, mekân kısa sürede onun gözünde bir hapishaneye dönüşür. Kendi hayatına geri dönememesi, özgürlüğünün elinden alınmış olması ve belirsizlik içinde kalması, villayı onun için giderek daha baskılayıcı bir yer haline getirir: “Evime giremiyorum. Hayatıma dönemiyorum. Hiçbir suçum yokken, tutsak durumundayım...” (Kulin 2024: 189).

Gizem'in mekân algısı, özgürlüğünün sınırlandığı her yerde aynıdır; dış dünya ile bağının kopması ve kendi iradesi dışında yönlendirilen bir yaşamın içine hapsolması, bulunduğu ortamı onun için baskılayıcı hâle getirir. Villada kaldığı süre boyunca geçmişiyile de yüzleşmek zorunda kalır. Burada, sevgilisi Tarık'ın aslında ölmediğini öğrenmesi, onun beklemediği bir gelişmedir. Ancak Tarık'a karşı eski hislerini yitirmiş olması, bu mekânı daha da boğucu bir hale getirir. Villa yalnızca fiziksel bir kapanmışlık değil, aynı zamanda geçmişin ağırlığının oluşturduğu psikolojik bir tutsaklık hissine de dönüşür. Böylece, burası da onun için kaçışın mümkün olmadığı, nefes almakta zorlandığı bir kapalı mekân hâlini alır.

Özetle, *Kördüğüm* romanında kapalı mekânlar sadece fiziksel sınırlar oluşturmamakta; karakterin psikolojik durumunu yansıtan ve labirent niteliği gösteren alanlar olarak da işlev görür.

5.2. Açık ve Geniş Mekân

Açık mekânlar, roman atmosferini olumlu yönde şekillendirir ve karakterlerin ruh hâlini yansıtmada etkili olur. Bu doğrultuda “Açık ve geniş mekânlar, içtenlik mekânlarıdır. İçtenlik, mekânı içten dışa doğru çeviren ve açan niteliktir. Bu mekânlarda karakter, kendisiyle, çevresi ve bütün evrenle uyum içinde. Kapalı ve dar mekânlar nasıl çatışma mekânları ise, açık ve geniş mekânlar da uyumun ve huzurun mekânlarıdır.” (Korkmaz 2021: 21). *Kördüğüm* romanında, başkişinin çocukluk ve ilk gençlik

dönemlerini geçirdiği Side, kendini hür ve huzurlu hissettiği, anneannesinin ve dedesinin sevgisiyle bütünleştiği sıcak bir mekândır. Side, fiziksel olarak açık bir mekân olmakla birlikte Gizem'in kendisini güvende hissettiği bir yerdir. Bu yer, onun için hayatın karmaşasından uzak, dingin bir sığınaktır:

Çocukluğumda ve ilk gençliğimde, Side'de geçirdiğimiz yaz tatillerinde hem babamın hem de yürüme mesafesindeki anneannemlerin evinde kalırdım. Her ikisi de geniş bahçeleri kumsalla birleşen, tek katlı, ferah yaz evleriydi. Evlerin içiyle bütünleşmiş dış alanları sanki tek mekânmiş hissi verirdi. Her iki evde de herhangi bir divana uzandığımda gökyüzünün mavi sonsuzluğunu ve denizin tavandaki yansımalarını görebilirdim (Kulin 2024: 181).

Söz konusu mekân, başkişi için anneannesinin ve dedesinin şefkat dolu sevgisiyle şekillenen bir yuva olur. Her sokak, her köşe, her anı, ona geçmişin sıcaklığını ve huzurunu anımsatır.

Eserde bazı mekânlar, farklı bağlamlarda hem kapalı hem de açık alan işlevi görmektedir. Nitekim Silivri'deki ev, fiziksel olarak kapalı bir alan olarak karakterlerin bireysel deneyimlerini ve psikolojik durumlarını ortaya koyarken; aynı mekânın bir odası, başkişinin geçmişi anımsamasını sağlayan açık bir alan işlevi görür. Orhan Hoca'ya ait olan bu evde, başkişi kalacağı odayı seçerken mekânın insan üzerindeki psikolojik etkilerini göz önünde bulundurur. Gizem, mekânla kurduğu ilişkiyi ve bunun üzerindeki etkilerini şu şekilde dile getirir:

Seçtiğim oda herhalde eskiden Orhan Hoca'nın odasıydı. Rafları yine Almanca, İngilizce kitaplarla doluydu ve raflardan birine de günümüzde antika sayılabilecek bir oyuncak trenin vagonları dizilmişti. Benim büyük dayımın da vardı böyle raylar üzerinden giden kara trenleri. Şimdiki çocuklar trenle oynamıyorlar, tabletleri, bilgisayar oyunları var onların. Bu evde yaşamak, yakın tarihin içine yolculuk gibi bir şey olacaktı. Ne hoş! (Kulin 2024: 186).

Gizem'in seçtiği oda, onun geçmişle bağlantı kurmasını ve maziye hatırlamasını sağlar. Eski kitaplar ve oyuncak tren, yalnızca geçmişi hatırlatmakla kalmaz; aynı zamanda geçmişin birey üzerindeki etkilerini yeniden görünür kılar.

Sonuç olarak, Kördüğüm romanında açık ve geniş mekânlar, başkişiye psikolojik güven sağlarken, geçmişle bağ kurmasına da imkân veren işlevsel alanlar olarak öne çıkar.

6. Bakış Açısı ve Anlatıcı

Edebî bir tür olarak romanda, tartışılması gereken konulardan biri hikâyeyi aktaracak figürün hangi şahıs zamiriyle ifade edileceğidir. Hikâyenin etkili bir şekilde sunulması, anlatıcı seçimiyle yakından ilişkilidir; zira anlatıya dinamizm kazandıran unsurların bir kısmı anlatıcıyla ilişkilendirilir. *Kördüğüm* romanının anlatı evreninde 1.tekil kişi olarak “ben” anlatıcı yer alır. Bahsedilen anlatıcı türü, “...hem anlatan hem de anlatılan figür konumundadır. Okuyucu, onun zihin ve bakış açısının izin verdiği ölçüde olaylara tanık olur; kişi ve nesneleri, yine onun verdiği/verebildiği ipuçlarıyla tanımaya,

anlamaya çalışır” (Tekin 2020: 45). Kahraman anlatıcı ve bakış açısı, hikâye ya da romanın evrenindeki olayları aktarırken bir insanın sahip olabileceği bilgi, gözlem, duyum ve deneyimle sınırlıdır. Böylece, romanın anlatıcı bakış açısı, okuyucunun olayları tamamen Gizem’in perspektifinden deneyimlemesine olanak tanır.

Roman boyunca Gizem, kendi duygu ve düşüncelerini doğrudan paylaşır. Ben anlatıcı konumundaki Gizem, hayatını altüst eden sevgilisi Tarık ile yüzleşirken kendisinin ve Tarık’ın hayata bakışını şöyle ifade eder: “Tarık, beni gerçekten tanısaydın, benim sadece doktor olmak isteyen bir tıp öğrencisi olduğumu bilirdin. İdealim filan yoktu ki şu dünyada tek isteğim, huzur içinde yaşamak ve mesleğimi yapmaktı. Sayende artık bu mümkün değil!” (Kulin 2024: 241). Romandaki Tarık karakteri, yalnızca kendi çıkarlarını önceleyen bir figür olarak dikkat çeker. Başkişi Gizem ise sakin bir hayat yaşamaktan ve mesleğini icra etmekten başka gayesi olmadığını dile getirir. Tarık, kaygısız ve sorgulamadan yaşayan insanı temsil ederken Gizem, sorumluluk sahibi bir karakter olarak resmedilir; bu iki zıt yaşam biçimi, ben anlatıcı aracılığıyla okura sunulur.

Kördüğüm romanında başkişinin trajediye dönüşen hayatı anlatılır. Hayatın ötekileştirilmesi ve sıradanlığı karşısında yalnızlık hissine kapılan başkişi, özgür iradesinden yoksun bırakıldığı bir mekânda bilinç dışının çıkmazında sıkışıp kalır: “Ah tabii, ben klinikteki odamda değilim artık. Bir başka mahpushaneye getirildim dün. Bir kötülüğe karşı bir iyilik, aynı adam tarafından! Tutsaklık devam ediyor ama en azından haliya vuran ışığa göre zaman tahmini yapmaya çalışmamama gerek yok...” (Kulin 2024: 199). Gizem, kendiyle olan iletişimini bellek aracılığıyla şekillendirmeye çalışır.

Başkişinin olayları anlamlandırma çabası cevaplanamayan soruları da beraberinde getirir. Söz konusu sorular, imkânsızlıktan kaynaklanan iç çatışmayı işaret eder. İlgili unsur ben anlatıcı aracılığıyla okura aktarılır:

Keşke! Bir hücreye hapsedilmek gibi bir şey hiç hatırlayamamak. Düşünüyorum da herhalde ben bu şehirde yaşamıyordum. Belki bu ülkede bile yaşamıyordum. Yoksa bir arayanım çıkardı. Diyelim ki bir ailem yok, konu komşumda mı yok? Tek bir arkadaşım yok mu benim? Bir sevgilim, belki bir nişanlım ya da kocam yok mu? (Kulin 2024: 43).

Bahsi geçen ifadeler başkişinin kalabalıklar içinde bile yalnızlık hissi yaşadığını gösterir. Geçmişini hatırlayamamasına rağmen ortama adapte olmaya çalışan başkişi, bütün olumsuzlukların bilincindedir.

Eserde kahraman bakış açısı yalnızca başkişi üzerinden değil, Dr. Cemil karakteri aracılığıyla da yansıtılır. Cemil’in ifadeleri de söz konusu bakış açısını pekiştirir:

Hoş, Ekrem Bey ’siz de doktor olurdum da... yok, nankörlük etmek istemem, daha yedi yaşındayken ilkokulda yolum Orhan’la kesişirse ufukum genişlemez, tıp fakültesine girmeyi hayal dahi etmezdim. Ben de Ferdi gibi polis teşkilatında komiser olurdum (Kulin 2024: 82).

Cemil'in geçmişine dair içsel muhasebesi, anlatının kahraman bakış açısını zenginleştirerek Gizem'in çevresindeki karakterlerin duygu ve düşüncelerine de yer verdiğini ortaya koyar.

Benzer şekilde Orhan'ın geçmişine dair yaptığı içsel değerlendirme de eserde kahraman bakış açısının çok yönlü ve katmanlı bir biçimde kullanıldığını gösterir:

Annemin indinde benim Cemil'e olan üstünlüğüm, kendisinin beş kuşaktır İstanbullu, üç kuşaktır da dışişleri mensubu bir ailenin kızı olmasından ileri geliyordu. Ama annemin bu üstünlük duygusuna rağmen evimizde babamın borusu ötermiş ki ben, paralı özel bir okula değil, annemin züppeliğinden bunalmış babamın ısrarıyla, halk çocuklarıyla kaynaşmak üzere, evimizin az ilerisindeki devlet okuluna yollanmıştım (Kulin, 2024, s. 137-138).

Bu çok katmanlı anlatım, okurun yalnızca başkişinin değil, diğer karakterlerin de iç dünyasına nüfuz etmesine olanak tanır ve eserin anlam dünyasının kavranmasını sağlar.

Eserde, Gizem'in anneannesinin ona bıraktığı mektup, romanın gerçeklik duygusunu pekiştiren bir unsur olarak yer alır. Mektup, anlatıcının daha önce görmediğimiz yönlerini açığa çıkararak okuru karakterin iç dünyasına yaklaştırır: "Mektubu önce süratle, ikinci kez dikkatle okudum, yüreğime bastırdım sımsıkı. Bir tanem, kıymetlim, canım benim diye fısıldadım..." (Kulin 2024: 96). Romanın anlatım biçimini zenginleştiren bu mektup, aynı zamanda eserin anlam evrenine de katkı sağlar.

Sonuç olarak, Kördüğüm 'de kahraman anlatıcı Gizem'in deneyimlerinin yanı sıra, diğer karakterlerin birinci tekil anlatımları da sunularak, romanın anlam evreni okura çok katmanlı biçimde aktarılır.

7. Tema

Tema, olay örgüsünü oluşturan unsurlar arasındaki çatışma veya karşılaşmaları net ve özlü bir biçimde tanımlayan temel unsurdur. "Romanda işlenen konular romanın tematik kurgusunu oluşturur. Romanda işlenen temalar olay ve şahıs kadrosu arasındaki bağı güçlendirir. Tematik kurgu romanın anlamsal temelini oluşturulmasında büyük önem taşır" (Zeren 2018: 88). Tematik kurgu, yazarın iletmek istediği ana düşünceyi öne çıkarırken okuyucunun metinle bağ kurmasını da güçlendirir. Romanın yapısal bütünlüğünü oluşturan bu kurgu hem olay örgüsünün gelişiminde hem de karakterlerin iç dünyalarının şekillenmesinde etkili olur. Ayrıca temalar yalnızca bireyler arasındaki ilişkileri değil; aynı zamanda eserin toplumsal, tarihsel ve kültürel bağlamını da ortaya koyarak anlatıya derinlik kazandırır. Böylece okur, temalar aracılığıyla romanın geniş anlam dünyasına nüfuz edebilir ve eserin iletmek istediği mesajları daha kapsamlı bir şekilde kavrayabilir. Bu doğrultuda *Kördüğüm* romanında tema, dört farklı kategori çerçevesinde ele alınacaktır: Aidiyet ve Kimlik Arayışı, Aşk ve Güvensizlik, Suç ve Adalet, Direnen Kadınlar: Özgürlük ve Kısıtlanmışlık.

7.1. Aidiyet ve Kimlik Arayışı

Kimlik arayışı; bir kişinin değerlerini, inançlarını, hayattaki amacını keşfetme sürecidir. Bu arayış kişinin ailesinden, kültüründen, çevresinden etkilenir. "Aidiyet kavramı bağlılık açısından duygusal ve

mekânsal boyutta bireyin nereye, neye, nasıl ait olduğunu tanımlarken bir yandan da bireyin hangi duygulardan, inançlardan, siyasi yönelimlerden, kim olduğundan da etkilenmektedir” (Sözer 2019: 421). Kimlik arayışı yaşayan kişiler kendilerini bir yere ait hissetmek ister. Bu bağlamda romanın başkışısı Gizem’in, çevresiyle güçlü bir aidiyet duygusu geliştiremediği ve kimlik arayışı içinde olduğu söylenebilir.

Başkışının trafik kazası sonrası hafızasını kaybetmesi, kimlik ve aidiyet arayışını derinleştirir. Ailesi de dâhil olmak üzere geçmişiyle bağ kuramayan Gizem, her şeyden uzaklaşır ve bir yere ait olma ihtiyacını derin bir şekilde hisseder. Gizem’in içsel durumunu: “Ama ben gezmek, dolaşmak değil, ait olmak, kök salmak istemiştin. Nasıl bir kaderse benimki, değil kök salmak, evime dahi gidemiyordum!” (Kulin 2024: 20) sözleriyle okura aktarır. Gizem sadece fiziksel değil duygusal ve psikolojik düzeyde de bir aidiyet arayışındadır. Kök salma arzusu ise kimliğini bulma çabasını simgeler.

Gizem, sadece hafıza kaybı nedeniyle değil roman boyunca kendini bir yere ait hissetmekte de güçlük çeker. Çünkü başkışının ailesi ile arasındaki bağ zayıftır. Özellikle annesi tarafından terk edilmesi onun ruhunda derin yaralar açar. Bu durum, romanda Gizem’in babasına yönelttiği sorulara aldığı yanıtlarla ortaya konur:

Annemi zincire mi vuraydım? Sadece kendi rızasıyla yanında kalanlar senindir, bu bir! Anneannemin seni almasına göz yumdum çünkü her çocuğun ana kucağına ihtiyacı vardır. Ana sevgisinin o özel sıcaklığını ben iyi bilirim. Annem birinci plana dünyayı dolaşmayı koymuş, geziyordu ama anneannenle deden seni kucaklamaya hazırdılar. Ayrıca senin o Allah vergisi zekânla bir kasaba okulunda heba olmanı da istemedim; bu da iki (Kulin 2024: 103).

Babasının, vicdanını rahatlatmak amacıyla yaptığı açıklamalar, Gizem’in aidiyet ve sevgi arayışını tatmin etmekten uzak kalır. Bu bağlamda Gizem’in aidiyet duygusunun sarsılmasında, annesinin onu terk etmesi kadar babasının duyarsız ve mesafeli tutumu da önemli bir etkidir. Babasının yeterince ilgi göstermemesi Gizem’in aile olgusuna ilişkin sağlıklı ve güven temelli bir bağ kurmasına engel olur. Başkışının, “Ömür boyu ayıp etmedim mi babama zaten! Onun da bana pek ilgi gösterdiği söylenemez aslında; anası babası yollarını ayırmış olan çocukların ortak kaderidir bu, kimin yanında kaldırlarsa diğerine yabancı büyürler” (Kulin 2024: 99) şeklindeki ifadesi, bu duygusal mesafeyi ve yabancılaşmayı açık şekilde ortaya koyar.

Aile içinde kabul görmeyen başkışi, aidiyet arayışını farklı alanlara yönlendirir. Bu durum, başkışının duygusal boşluğunu doldurmak için başvuracağı farklı alternatiflerin varlığına işaret eder. Anne ve babasından yeterli ilgi görmeyen Gizem, duygusal destek için anneanne ve dedesine yönelir: “Çocukluğum ve ilk gençliğim boyunca düşkünlük ve sevgi tercihim hep anneannemle dedemden yana koymuşum” (Kulin 2024: 99). Anneannesini ve dedesiyle kurduğu duygusal bağlar, Gizem’in içsel boşluğunu kısmen doldurur, ancak kimlik arayışını daha da karmaşık hâle getirir. Anne ve babasıyla

yaşadığı yabancılaşma, onu sürekli olarak başkalarına ait hissetme arayışına iter. Böyle bir gerçeklik, Gizem'in kimlik gelişiminin yalnızca ailesiyle değil çeşitli ilişki biçimleriyle şekillendiğini ortaya koyar.

Başkişinin duygusal boşluğunu doldurmaya çalıştığı bir diğer kişi ise gazeteci sevgilisi Tarık'tır. Ancak Tarık'a duyduğu sevgi ve bağlılık, geçmişteki ailevi eksiklikleri telafi etmeye yetmez. Onunla olan ilişkisi, görünürde tutkulu ve anlamlı olsa da altında kırılğanlıklar barındırır. Gizem, yaşadığı duygusal dalgalanmalar ve güvensizlikler nedeniyle kendini Tarık'a ait hissedemez. İlişkinin şeffaflıktan uzak ve gizemli doğası, Gizem'in kendi benliğinde yabancılaşma duygusunu derinleştirir. Eserin ilerleyen bölümlerinde Gizem, Tarık'la ilgili hakikati kavradığında, bu farkındalık onun için duygusal bir dönüm noktası haline gelir. Başkişinin hayal kırıklığı, şu sözlerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkar: "Ben sen öldün diye kahrolurken, senin kılın bile kıpırdamamış! Emaneti teslim edeceğim kişi tutuklanmış! İstihbaratla ilişkini yeni öğreniyorum! Peşimde senin yüzünden karanlık adamlar, ajanlar, katiller! Sen beni bir ateşin içine attın, hâlâ yanıyorum Tarık!" (Kulin 2024: 249). Başkişinin tepkisi, sadece anlık bir öfke ifadesi değil, aynı zamanda ilişkide uzun süredir varlığını sürdüren güvensizlik duygusunun bir yansımasıdır. Tarık'ın gerçekleri Gizem'den saklaması ilişkinin temelini zayıflatır; Gizem'in hem güvenini hem de aidiyet hissini derinden sarsar. Yaşadığı duygusal sarsıntı, onu yalnızca ilişkisinden değil, öznel benlik algısından da uzaklaştırır.

Her iki ilişkide de duygusal tatminsizlik yaşayan başkişi, aidiyet duygusunu ne ailesinde ne de sevgilisinde bulabilir; bu durum, onun köklerinden kopmuş bir birey olarak konumlanmasına neden olur. Gizem'in içsel çatışması, aidiyet ve kimlik duygusunun sürekli bir arayışa dönüşmesine ve tamamlanmamışlık hissi yaşamasına neden olur. Kimliğini sorgulamaya başlayan başkişi, artık sadece bir sevgi nesnesi değil, kendini yeniden inşa etmeye çalışan bir öznedir. Dışsal bir kimlik belgesiyle yeni bir başlangıç yapma düşüncesi onun özgürleşme sürecini simgeler:

Bana uzattığı pasaportu almadan önce, yeni hayatımı kutsamak istercesine ayağa kalktım, sert kapaklı bordo renkli defterciği alıp sımsıkı bastırdım kalbimin üzerine pasaportla yurtdışına gidebilirdim, uçak bileti alabilirdim, herhangi bir otelde geceleseydim, sınav kayıtlarımı yaptırabilirdim, kendime kaybolanı yerine yeni bir kimlik çıkarabilirdim. Benim ben olduğumu belgeleyen şu bordo şey ... özgürlüğümü meğer benim! (Kulin 2024: 281).

Pasaport, başkişi için yalnızca bir seyahat aracı olmanın ötesinde kaybolan kimliğini yeniden bulma ve özgürlüğünü elde etme aracı olarak anlam kazanır. Bu obje, onun geçmişin belirsizliklerinden sıyrılıp yeni bir kimlik ve özgürlük inşa etme çabasının somut bir göstergesidir.

Sonuç olarak eserde aidiyet ve kimlik arayışı, geçmiş travmalar ve duygusal eksikliklerin etkisiyle şekillenen bir içsel dönüşüm süreci olarak ele alınır.

7.2. Aşk ve Güvensizlik

Aşk sözcüğü, Arapça “ışk” sözcüğüyle dilimize girmiştir. Işk ise sevme, eğilim duyma, yönelme, bağlanma anlamlarına gelir (Eyuboğlu 2004: 45). Aşk, iki insanın birbirine duyduğu güvenle kalpleri bir araya getirip zaman geçtikçe daha sağlam bir bağa dönüştüren yolculuktur. Bu anlamda, *Kördüğüm* 'ün başkişisi Gizem'in gazeteci sevgilisiyle olan ilişkisi aşk olarak nitelendirilebilir. Gizem'in Tarık'a duyduğu bağlılık, onun iyileşme sürecindeki sadakati ve güveniyle şekillenir: “Ah, Tarık... sevgilim kendine geldin, sen bu yataktan kalkana kadar yanımdayım. O yüzden bir an önce iyileşmeye bak” (Kulin 2024: 115). Gizem, bu sözleriyle duygusal bağlılığın yanı sıra sevgilisine karşı duyduğu sorumluluk ve onun iyileşmesi için yaptığı fedakârlığı da yansıtır. Gizem'in Tarık'a olan bağlılığı, sadece duygusal bir bağ kurmanın ötesinde, onu bir kurtarıcı olarak görme ve onunla birleşme arzusunu da içerir. Tarık, sadece romantik bir partner değil, aynı zamanda güven duyduğu ve destek aldığı bir figürdür. Gizem, “Babam sana selam söyledi, beni sana emanet etti ve gitti” (Kulin 2024: 115) diyerek, Tarık'a duyduğu derin güven ve bağlılık duygusunu ifade eder. Babasının kendisini Tarık'a emanet etmesi, Gizem'in Tarık'a olan güvenini derinleştirir ve onu hayatında koruyucu, yön gösterici bir figür haline getirir.

Aşk, *Kördüğüm* 'de bir bağ kurma aracı olmakla birlikte tuzak kurma işlevi de üstlenir. Gizem'in Tarık'la kurduğu ilişki, geçmiş travmatik deneyimlerinin etkisiyle biçimlenir ve zamanla ilişkinin temelleri sarsılmaya başlar. Bu ilişki dinamiği korku ve güvensizlik barındırır. Gizem'in güvenini sarsan ilk olay, Tarık'ın ona tehlikeli bir çip emanet etmesidir. Başkişi bu olayı bir ihanet olarak değerlendirir: “Belleğime kavuştuğum gün neyi öğrendiğimi de biliyor musunuz? Hayatımın en önemli sınavına boş verip hastane köşelerinde başını beklediğim sevgilimin ihanetini!” (Kulin 2024: 189). Böylece aşkın güven temelli yapısının, tehdit ve korku barındıran bir yapıya dönüşebileceği ortaya çıkar.

Başkişinin güvenini sarsan ikinci olay ise Tarık'ın ölümünün gerçek olmadığını öğrenmesidir. Tarık'ın Silivri'de aniden ortaya çıkışı, Gizem'in duygusal dengesinin bozulmasına ve zihinsel bir karmaşa içine düşmesine yol açar. Tarık'ın ölümünü kabul ettikten sonra birdenbire onun sağlıklı bir şekilde karşısında durduğunu görmek, Gizem'in daha önceki duygusal bağlarını sorgulamasına neden olur. Karşılaşma anı, Gizem'in bastırdığı özlemiyle yüzleşmesine yol açar. Başkişinin Tarık'a karşı hissettiği karmaşık duygular, eserde şu cümlelerle ifade edilir:

Bencilliği yüzünden kaza geçirtip beni hastanelerde sürdüren, aileme sürekli yalan söyleten, sadece sınavlarımı değil, yurt dışında çalışma imkânımı da kaçırmama neden olan ve onu tanıdığım güne lanet olsun dedirten bu adamı ne kadar özlemişim meğer! Bana da lanet olsun! (Kulin 2024: 239).

Tarık, Gizem'in güvenini yeniden kazanmaya çabalasa da geçmişin etkisiyle bu çaba sonuçsuz kalır. Başkişi, bu aşamadan sonra sadece ilişkisini değil, kişisel zayıflıklarını ve geçmişine olan

bağımlılığını da aşmaya çalışır. Ancak özgürleşme süreci, kolay bir yolculuk değildir; çünkü karakter, aşkı hem sığınacak bir liman hem de yıpratıcı bir deneyim olarak tecrübe etmiştir. Nihayetinde, eser Gizem'in bu mücadelesini detaylı bir şekilde ele alırken aşkın şifa verici olduğu kadar yıkıcı yönünü de ön plana çıkarır.

Diğer yandan Gizem'in annesi ile babası arasındaki aşk ilişkisi de ayrılık ile sonlanır. Bu ayrılık çiftin değişen sevgisini ve ailedeki güven ile bağlılık anlayışlarındaki farklılıkları ortaya koyar. Gizem ile babası arasındaki bir diyalog, bu durumu açıkça ortaya koyar: “Annen ve ben hem seni hem birbirimizi çok sevdik ama bizim sevgi anlayışımız değişti” (Kulin 2024: 100). Aile içindeki ilişki dinamikleri, Gizem'in aşk ilişkilerine de yansır ve onda da benzer güvensizlik duygularının ortaya çıkmasına neden olur.

Yazar, aşkın yok oluşunu Cemil ve Cansu karakterlerinin ayrılığı üzerinden de ele alır. Cemil ile Cansu arasındaki ilişki, başlangıçta yoğun bir tutku ve umutla başlamış olsa da zamanla bu bağın güçsüzleştiği ve tamamen sona erdiği görülür. Yazar, “Ekrem Can'ın doğumu hepimizi mutlu ermişti ama varlığı çekirdek ailesini bir arada tutmaya kâfi gelmedi. Delidolu annesi, oğlu iki yaşına basmadan, onu Cemil'e bırakıp aldı başını gitti. Kısa bir süre sonra da boşandılar” (Kulin 2024: 141). İfadesiyle, aşkın başlangıçtaki bağlayıcılığının zamanla sorumluluklar ve bireysel tercihlerle zayıflayabileceğini ortaya koyar. Annelik rolünden vazgeçip özgürlüğünü tercih eden Cansu, aşkın sürekliliği ile bireysel kimlik gereksinimi arasındaki gerilimi açığa çıkarır. Bu şekilde yazar, aşkı yalnızca romantik bir ilişki olarak değil; bireylerin geçmiş deneyimleri, kişisel seçimleri ve taşıdıkları sorumluluklarla biçimlenen çok yönlü bir olgu olarak sunar.

Nihayetinde, eserdeki ilişkiler toplumsal rollerle bireysel arzuların çatışması sonucu mutlu bir sona ulaşmaz; bunun yerine hayal kırıklığı, yalnızlık ya da zorunlu kopuşlarla son bulur. Yazarın ikili ilişkilerde bilinçli biçimde pürüzler yarattığı görülür. İnsan ilişkilerinin karmaşık yapısı ve mutlu sonla bitmeyen aşklar romanın merkezinde yer alır. Böylelikle yazar, geleneksel aşk anlatılarını sorgular ve aşkın daha gerçekçi yanlarını öne çıkarır.

7.3. Suç ve Adalet

Romanın kurgusu, bir suç vakası etrafında şekillenen adalet arayışıyla dikkat çeker. Emniyet mensuplarının suçla mücadele çabaları, olay örgüsünün temel yapı taşını oluşturur. Suçun karmaşıklığı ve çözülmesi gereken düğümler gerilim unsuru olarak işlenir. Gizem'in hayatındaki çözülmesi güç sorunlar gibi, romandaki karmaşık olaylar da iç içe geçerek karakterlerin yaşamlarını tehdit eden bir ağ oluşturur:

Görünüşte ben çok sakindim ama içimde fırtınalar esiyordu. Farkına bile varmadan, kimin tarafından tezgâhlandığını bilmediğimiz korkunç tehlikeli bir plana bulaştığımız. Sinsi bir mikrop gibi, yakınından geçene sıırıyordu. Önce herhalde Tarık'a (ona suçlu olmayı hala konduramıyorum) bulaşmış, ondan bana, benden Orhan Hoca'ya sııramıştı. Bakalım başka

kimlerin başını yakacaktı alazıyla? Nasıl durdurulacak? Nasıl önlenecekti? (Kulin 2024: 165).

Eserde, Tarık'ın suç işlemesi, sadece bireysel bir hata olarak değil sistematik bir sorun olarak ele alınır. Tarık, hayatı boyunca dezavantajlı çevrede büyüyen ekonomik sıkıntılar yaşayan bir gazetecidir. Bu durum, onun suça yönelmesini kaçınılmaz kılar. Tarık, gizli bilgilerin bulunduğu çipi satarak rahat bir yaşam sürmeyi düşler ve bu amaçla suç işlemekten, suçun mağası olmaktan çekinmez. Tarık, zengin olma düşüncesiyle toplumsal eşitsizliği sona erdirebileceğini düşündüğü için, gazetecilik mesleğinin etik kurallarını da yerine getirmez. Gazetecilik, toplumsal adalet, tarafsızlık ve objektifliği gözetir; suçu ve suçluyu eksiksiz aktarır. Tarık ise suçun odağındaki kişi olarak gazeteciliğin vicdani sorumluluğunu görmezden gelir; vicdanı paraya yenik düşer: "Tarık, çipe kaydettiği bilgiyi paraya çevirmek istiyordu" (Kulin 2024: 252). Tarık'ın adalet ve vicdan yerine parayı tercih etmesi, olayların daha karmaşık bir hale gelmesine zemin hazırlar. Bu karışıklığa rağmen Gizem'in suçsuzluğu ortaya çıkar ve asıl suçlu olan Tarık gözaltına alınır.

Gizem, suç işlediğinden habersiz bir şekilde Tarık'ın oyununa gelir ve kuryelik yapar. Bunun sonucunda da roman boyunca adaleti arar, suçsuzluğunun ortaya çıkmasını bekler. Gizem'in suçsuzluğunun kısa sürede ortaya çıkmaması, ondaki adalet duygusunun sarsılmasına neden olur. Zamanla umutları tükenir, karamsarlığa düşer. Gizem, hukuk sisteminin her zaman adaleti sağlamadığını düşünür. Tarık'ın mesleğini kötüye kullanmasının sonuçlarının zamanla anlaşılması, hukukun geç işleyişinin mağduriyetleri nasıl derinleştirdiğini gösterir.

Eserde, yalnızca bireysel mağduriyetler değil, aynı zamanda ülkenin siyasal, toplumsal ve ekonomik yapısındaki krizler de Tarık'ın ifadelerinde somut bir biçimde karşılık bulur:

Türkiye'nin bir parçası olacağı petrol boru hattını gerçekleştirmek için ülkemizin de hasbalkader katıldığı oyunlara geldi sıra... Tehlikeli oyunlar... Kirli oyunlar... Oyun içinde oyunlar... Çıkarlar çakiştığı için ayrılan yollar, kimin hangi maskeyi taktığı, kimin kimden yana olduğu belli olmayan oyunlar... Kumpaslar... Tuzaklar... Suikastlar... Sadece servet ve güç peşinde koşan, devlet içinde yuvalanan tarikatlar...Örgütler...Hücreler... İmamlar... Şeyhler... Şefler... Efendiler... Ülke bütünlüğünü bölmeye çalışanlar... (Kulin 2024: 251).

Bu ifadeler, ülkedeki siyasal ve toplumsal çöküşün, çıkar çatışmaları ve gizli güç odaklarının etkisiyle nasıl daha da derinleştiğini gözler önüne serer.

Eserde, 15 Temmuz darbe girişimi, suçun toplumsal ve yapısal boyutlarıyla ele alınır ve suç, sadece bireysel bir davranış olarak değil; ideolojik eğilimlerin şekillendirdiği toplumsal bir yapı olarak tasvir edilir:

Üzerimdekileri keserek çıkarmışlar, onları da polis almış! Sen araştırmayı hastanede değil karakolda yapmalısın çünkü Fetöçülük henüz ameliyathaneye inmedi. Ben İzmir ve

Mardin’de acilde çalışmakla kalmadım, ameliyatlara da girdim. İnsan beynine Fetö tohumu ekme çalışmaları yapıldığını görmüş olsam, sana mutlaka söyledim. Bu iş dersanelerde veya merdiven altı Kuran kurslarında yapılıyor (Kulin 2024: 261).

Gizem’in kıyafetlerine el konulması ve sorgulayıcı bir tutuma maruz bırakılması hem bedensel özerkliğin hem de hukuki güvencelerin ihlali niteliğindedir. Bu anlatım, hukukun üstünlüğü yerine gelişigüzel uygulamaların egemen olduğu bir sistemin varlığını ifşa eder. Söz konusu anlatım, birey-devlet ilişkisini merkezine yerleştirerek 15 Temmuz 2016 sonrasında oluşan siyasal atmosferin gündelik yaşamdaki yansımalarını ele alır. Ayrıca eserde, darbe zihniyetine sahip yapıların devlet kurumlarına sızmasına değinilir. Böylece eser, sadece bireysel mağduriyetleri değil, aynı zamanda kurumsal çözölmeyi ve kamusal güvenin zedelenmesini de görünür kılar.

Toplumsal suç temasının bir parçası olarak öne çıkan bir diğer dönemsel gönderme ise 2013 Gezi Parkı protestolarıdır. Gizem, Tarık’la ilk karşılaşmasını babasına şöyle anlatır: “Gezi Parkı olayları sırasında, Türk Tabipler Birliği’nin Taksim’de geçici olarak kurduğu acil serviste çalışırken, Tarık’ın plastik mermiyle yaralanan koluna pansuman yaptığımı, onun da karşılığında akşamüstü beni bir kahve içmeye davet ettiğini anlattım” (Kulin 2024: 104). Plastik mermi yarasına müdahale eden Gizem ile Tarık arasındaki insani etkileşim, polis şiddeti ve toplumsal kutuplaşma ortamında bile dayanışmanın mümkün olduğunu gösterir.

Roman, toplumsal suç temasını genişletirken ulusötesi şiddet ağlarının bireyler üzerindeki yıkıcı etkilerine de ışık tutar. 2013–2014 yıllarında hızla güç kazanan IŞİD’in bölgedeki egemenlik alanını genişletme stratejileri, yalnızca siyasi ve coğrafi sınırları tehdit etmekle kalmaz; aynı zamanda sıradan insanların varoluş mücadelesini de şekillendirir. Asiyen’in hikâyesi, bu bağlamda, örgütün ideolojik ve fiili şiddetinin günlük yaşamı nasıl dönüştürdüğüne dair güçlü bir örnek sunar. Nitekim, Asiyen, IŞİD’den kaçmak ve can güvenliğini temin etmek amacıyla giriştiği tehlikeli yolculuğu Gizem’e aktarırken örgütün baskıcı yöntemlerini, oluşturduğu korku atmosferini şu şekilde ifade eder: “Çok kötü bir örgüt. Bizim bulaştığımız ... işte...” (Kulin 2024: 74). Eksik bırakılan bu cümle, yaşanan dehşetin sözel olarak tam anlamıyla ifade edilemeyeceğini ve travmanın anlatıda kısmi bir şekilde, ancak derin izler bırakan bir kesit olarak sunulduğunu ortaya koyar. Bunun yanı sıra, Asiyen’in deneyimi, örgütün yalnızca fiziksel şiddet uygulamakla kalmayıp bireyleri ahlaki ve psikolojik açıdan da esir aldığı gerçeğini de gözler önüne serer: “IŞİD’i duydun mu? Eminim ondan kaçırıyorsun sen de” (Kulin, 2024, s. 74). Böylece eser, toplumsal suç temasına uluslararası terörün birey psikolojisi ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini ekler ve suçun çok katmanlı doğasını hem yerel hem de küresel düzeyde inceler.

7.4. Direnen Kadınlar: Özgürlük ve Kısıtlanmışlık

Kördüğüm romanında özgürlük hem kişisel boyutuyla hem de toplumsal açıdan ele alınır. Gizem, hayatını kendi seçimleri ile yönlendirmek istese de geçmişi, ailesi, toplumun dayattığı kurallar ve

yaşadığı ilişkiler onun özgürlüğünü engeller. Gizem'in aile bağlarının zayıf olması, özgürlük arayışında kendisini güvensiz hissetmesine neden olur. Ailesinden bulamadığı desteği başkalarında arar ve karşılaştığı güvensizlik duygusu onu iç dünyasında çıkmaza sürükler.

Başışının kısıtlanışlığı, gerçek suçlunun ortaya çıkmasını beklerken de devam eder. Polis, Gizem'i Silivri'deki evinde korumaya alır, ancak bu durum onun özgürlüğünü kısıtlar. Gizem, tutsaklık hissini: "Bu çipin yüzünden peşimde sürekli birileri var. Kimdirler, neyin nesidirler bilmiyorum. Evime giremiyorum. Hayatıma dönemiyorum. Hiçbir suçum yokken, tutsak durumundayım" (Kulin 2024: 189) sözleriyle dile getirerek kişisel özgürlük, güvenlik ve kimlik üzerinde dışarıdan gelen baskıların tehdit edici boyutunu açığa çıkarır. Bir yandan özgür olma ve eski hayatına dönme hayali kuran Gizem, öte yandan maruz kaldığı baskılarla hareket alanının daraldığını hisseder. Her adımında sanki sürekli izleniyormuş gibi denetim altında yaşar. Nurten'le arasındaki diyalog, bireysel istekleriyle dış baskılar arasındaki gerilimi ortaya koyar. Gizem yalnızca biraz hava almak ve bahçede dolaşmak isterken Nurten, "Ben mutfağa dönüyorum, seni pencereden hep görebileceğim bir alanda yürü, e mi!" (Kulin 2024: 202) diyerek, Gizem'in yaşam alanının ne denli sınırlandığını gözler önüne serer.

Eserdeki toplumsal sınırlamalar, kadınlara atfedilen geleneksel cinsiyet rolleri aracılığıyla belirginleşir. Ancak Gizem'in annesi, toplumsal dayatmalara karşı çıkarak bireysel özgürlüğünü savunur. Eserde bu durum, Gizem'in annesinin yaşamına dair bakış açısını yansıtan ifadelerle somutlaşır: "Annen birinci plana dünyayı dolaşmayı koymuş, geziyordu" (Kulin 2024: 103). Bu ifadeler, Gizem'in geleneksel kadın rolünden saparak yaşamını kendi istekleri doğrultusunda şekillendirdiğini gösterir.

Özgürlük arayışı yalnızca Gizem'in annesiyle sınırlı değildir. Gizem'in kendisi de benzer şekilde toplumsal normlara karşı durarak yaşamını kendi tercihleri doğrultusunda şekillendirmeyi amaçlar. Gizem, aile büyüklerinin temsil ettiği geleneksel beklentilere rağmen yaşamına yön verme ve bireysel kararlar alma konusunda ısrarcıdır. Özellikle anneannesinin Yeryüzü Doktorları'na katılma isteğine karşı çıkması, geleneksel düşünce kalıplarının devamlılığını ortaya koyar. Ancak Gizem, otoriteye boyun eğmek yerine kendi kararlarını savunur ve bireysel duruşunu açıkça ortaya koyar: "Anneanne şu anda seni bu kadar özlemişken münakaşa edecek değilim ama ben kendi hayatımı idare edecek yaştayım" (Kulin 2024: 288). Annesinin başlattığı bireysel özgürlük mücadelesini devralan Gizem, bu tavırla direnişi kuşaklar boyu süren bir sürece dönüştürür.

Anlatıda toplumun dayattığı kurallara karşı çıkan bir diğer karakter ise Ekrem Can'ın annesi Cansu'dur. Cansu, kişisel özgürlüğü için çekirdek ailesini terk etmeyi tercih eder. Onun bu kararı, sadece bireysel bir tercih değil, aynı zamanda kadının özne olarak varlık göstermesi yolunda karşılaştığı toplumsal normlara karşı bir dirençtir.

Söz konusu üç kadın – Cansu, Gizem'in annesi ve Gizem – farklı yaşam deneyimleri ve kuşaklara ait olmalarına rağmen, benzer bir direniş tutumu sergiler. Her biri, kadın kimliği üzerine oluşturulmuş

geleneksel yargılara meydan okuyarak kendi yaşamlarını şekillendirme cesareti gösterir. Bu yönüyle roman, kadının özgürlük mücadelesini bireysel hikâyelerle evrensel bir konuya dönüştürür ve geleneksel düzene karşı direnen kadınları çok yönlü şekilde sunar.

SONUÇ

Bu çalışmada, Ayşe Kulin'in *Kördüğüm* adlı romanı, başkişinin içsel çatışmaları üzerinden yapı ve tema bağlamında incelenmiştir.

Eser, Ayşe Kulin'in anlatım dili, yapısal düzeni ve tematik kurgusu aracılığıyla bireysel ve toplumsal çatışmaları ele alır. Romanın yapısal özellikleri, özellikle karakter kadrosu üzerinden net biçimde ortaya çıkar. *Kördüğüm* 'de kişi kadrosu başkişiyi merkez alır; norm karakterler çatışmaları görünür kılar, kart ve fon karakterler ise olayların ilerlemesine katkı sağlar ve başkişinin deneyimlerini güçlendirir. Bu yapı, bireysel ve toplumsal boyutları bir arada sunarak karakterlerin daha bütünlüklü biçimde anlaşılmasını sağlar.

Kördüğüm 'de zaman ve mekânın kurgulanışı, başkişinin psikolojik dönüşümünü okura yansıtır. Kasım 2016–Mart 2017 dönemindeki olaylar, karakterin geçmişle yüzleşmesini ve kimlik arayışını ortaya koyar. Geriye dönüşler ve anımsamalar anlatının psikolojik boyutunu güçlendirir. Kapalı ve labirentleşen mekânlar tutsaklık duygusunu yansıtır. Açık ve geniş mekânlar ise huzur ortamı oluşturarak geçmişle kurulan bağları destekler.

Eserde, birinci tekil kişi anlatıcı, başkişinin yalnızlık, çaresizlik ve tutsaklık deneyimlerini doğrudan aktarır. Aynı zamanda diğer karakterlerin perspektiflerini de yansıtarak anlatıya çok katmanlı bir yapı kazandırır.

Tematik açıdan eser, aidiyet, kimlik, yalnızlık, güven, sevgi, cesaret ve özgürlük gibi evrensel konuları merkeze alır. Başkişinin yaşadığı travmalar ve karşılaştığı zorluklar kişisel ve mesleki olgunlaşmayı sağlar. Bu süreç, güçlü ve bağımsız kadın karakterler aracılığıyla bireysel özgürlük temasıyla desteklenir.

Sonuç olarak, *Kördüğüm*, zamanın esnek kullanımı, mekânın işlevi ve çok katmanlı bakış açısıyla bireysel çatışmaların yanı sıra toplumsal çatışmaları da ele alır. Eser, aidiyet ve kimlik arayışı, aşk ve güvensizlik, suç ve adalet ile direnen kadınlar temaları aracılığıyla başkişinin ruhsal gelişimi ve toplumsal bağlam içindeki mücadelesini aktarır.

BEYANLAR / DECLARATIONS

Araştırmanın Etik Yönü/Ethical Approval: Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalar kapsamında gerçekleştirilmiştir/This study falls within the scope of research that does not require ethics committee approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Conflict of Interest Statement: Yazar(lar), bu çalışmanın sonuçlarını veya yorumlarını etkileyebilecek herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan eder/The author(s) declare that there is no conflict of interest that could influence the results or interpretations of this study.

Yazar Katkı Oranı/Author Contributions Yazar(lar), çalışmanın tüm aşamalarına katkı sağlamıştır. Çok yazarlı çalışmalar için katkı oranları ayrıca belirtilmiştir/The author(s) contributed to all stages of the study. For multi-authored manuscripts, contribution rates are specified separately.

Finansal Destek Beyanı/Funding Statement: Bu çalışma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından maddi olarak desteklenmemiştir/This study has not received any financial support from any institution or organization.

Üretken Yapay Zekâ Kullanım Beyanı/Generative Artificial Intelligence Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde herhangi bir üretken yapay zekâ aracı kullanılmamıştır/No generative artificial intelligence tools were used during the preparation of this study.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. (2022). *Anlatma esasına bağlı edebî metinlerin tahlili*. Bilge Kültür Sanat.
- Antakyalı, B. (2020). Bugünün saraylısı romanında kişiler dünyası. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (8), ss. 128-141.
- Çetişli, İ. (2021). *Metin tahlillerine giriş 2*. Akçağ Yayınları.
- Deveci, M. (2012). *Varoluş ve bireyleşme açısından ferit edgü anlatılarında yapı ve izlek*. Akçağ Yayınları.
- Eyuboğlu, İ. Z. (2004). *Türk dilinin etimoloji sözlüğü*. Sosyal Yayınları.
- Forster, E.M. (1982). *Roman sanatı* (Ü. Aytür, Çev.). Adam Yayınları.
- Korkmaz, R. (2021). *Romanda mekânın poetiği. Romanda Mekân Poetiği ve Çözümlemeler*. Akçağ Yayınları.
- Kulin, A. (2011). *Dürbünümde kırk sene 1964-1983 hüznü*. Everest Yayınları.
- Kulin, A. (2024). *Kördüğüm*. Everest Yayınları.
- Narlı, M. (2002). Romanda zaman ve mekân kavramları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(7), ss. 91-106.
- Sözer, A. (2019). Göç, toplumsal uyum ve aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), ss. 418-431.
- Şahin, V. (2021). *Romanda zaman*. Akçağ Yayınları.
- TDK (2011). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tekin, M. (2020). *Roman sanatı: Romanın unsurları 1*. Ötüken.

W.J.Harvey. (2021). Romanda sosyal ortam. P. Stevick içinde. *Roman teorisi*. Akçağ Yayınları.

Zeren, H. (2018). *Necati Tosuner'in romanlarında yapı ve tema*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.